У нумары: КАВАЛАК САЛА ○ БАГУШЭВІЧ ЖУРНАЛІСТ ○ НОВАЕ ПРА АЛІМЕНТЫ

На ўзлессі. фота: Коля Лес

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 23 (380) | ГОД VIII | 9 ЧЭРВЕНЯ 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

НАСУСТРАЧ IV З'ЕЗДУ БГКТ

ПАРА ЗАДУМАЦЦА НАД ТЭАТРАМ

Значэнне тэатра ў жыцці нацыянальнай меншасці — двалкае. Спаўняе ён, падобна як у кожным асяроддзі, вялікую ролю ў павышэнні агульнага ўзроўню культуры насельніцтва, з другога боку — уносіць ён вельмі істотны ўклад у развіццё і папулярызацыю культуры і мастацтва ў роднай мове.

Ці існуюць шанцы на арганізаванне беларускага тэатра для нашага насельніцтва ў Польшчы? Пытанне гэтае несумненна складанае, тым не менш цікава разгледзець яго.

У выніку сістэматычнай апекі з боку народнай дзяржавы з кожным годам штораз лепш забяспечваюцца патрэбы беларускай нацыянальнай меншасці ў галіне асветы і культуры на роднай мове. Большае чым у сярэднім у Польшчы развіццё мастацкай самадзейнасці ў беларускім асяроддзі сведчыць аб вялікім зацікаўленні і прывязанасці насельніцтва да драматычнага мастацтва. Вялікі гэты рух — трэба шчыра сказаць — смажыцца ва ўласным соусе. Не памяншаючы ні ў чым пазітыўных бакоў мастацкай самадзейнасці, нельга не заўважыць факту, што не выходзіць яна як правіла паза рамкі сваёй вёскі ці аколіцы — так з пункту гледжання выканаўцаў, як і гледачоў. Толькі ў рэдкіх выпадках арганізавання фестываляў ці падобных аглядаў беларускае мастацкае слова даходзіць да гарадскіх сцэн, прычым — зноў шчыра — на ўзроўні, які з абгрунтаваных прычын не можа раўняцца з выкананнем прафесіянальных артыстаў сцэны.

Урэшце раўнанне мастацкай самадзейнасці з прафесіянальным мастацтвам не мае вялікага сэнсу, таму што самая аснова і задачы абодвух гэтых напрамкаў мастацтва зусім розныя. Трэба толькі звярнуць увагу на адну, на мой погляд, важную акалічнасць. Пераважная частка самадзейнікаў — людзі маладыя, часта школьная моладзь. Сярод іх ёсць немалая колькасць здольных, таленавітых людзей. Самадзейнасць не стварае ім жыццёвых перспектыў. Іх мастацкая дзейнасць кончыцца як правіла аднначасова з заканчэннем школы, залажэннем сям'і і г.д. Гінуць так натуральнай смерцю неразвінутыя таленты і здольнасці. Сам факт існавання тэатра самадзейнічаў бы росту зацікаўлення нашай моладзі такімі напрамкамі навукі як драматургія, рэжысерыя, літаратура, мастацтва і г.д., што нарэшце не магло б не ўплываць на грамадскі і культурны аванс моладзі.

Здаецца, што дзейнасць беларускага тэатра ў Беластоку павінна б быць у асноўнай меры накіравана на абслугоўванне культурных запатрабаванняў насельніцтва беларускіх вёсак, мястэчак і павятовых гарадоў, словам, усіх тых асяроддзяў, дзе існуюць да таго адпаведныя ўмовы. Грамадская патрэба такога мерапрыемства хіба несумненная.

Няма ніякага сумнення, а пацвярджае гэта шматгадовая практыка нашых мастацкіх калектываў і эстрады «Лявоніха», што беларускае насельніцтва на Беласточчыне з радасцю і карысцю для сябе прывітала б новы, важны ачаг культуры — Беларускі тэатр.

Здаецца таксама, што ажыццяўленне такога мерапрыемства не павінна не выклікаць зацікаўлення з боку Міністэрства Культуры.

Арганізацыя тэатра — справа складаная. Патрабуе яна і фінансавых сродкаў і часу на падрыхтоўку кадраў акцёраў, рэжысёраў і рад іншых мерапрыемстваў. Менш складанай з'яўляецца аднак тая ісціна, што чым хутчэй пачнецца арганізаванне гэтага вялікага мерапрыемства, тым хутчэй Беларускі тэатр прыступіць да нармальнай працы.

Несумненна вялікія магчымасці ў гэтай галіне мае Беларускае грамадска - культурнае таварыства. Праўда, не Таварыства будзе займацца непасрэдна справамі арганізавання і вядзення тэатра, тым не менш БГКТ — як грамадская арганізацыя можа і павінна аналізаваць патрэбы беларускага насельніцтва ў гэтай справе і прадстаўляць іх адпаведным уладам. І далей. Стаім таксама напярэдадні IV з'езда БГКТ, які хіба найбольш аўтарытэтна можа заявіць аб грамадскай і культурнай мэтазгоднасці пакліканяя да жыцця гэтага яшчэ аднаго ачага культуры беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

Ю. ТУРОНАК

ЛАРЫСА ГЕНІЮШ

ЗЯМЛЯ

Дарога полем, вузкая,
Сярод пяску і траў.
І рэкі, дзе над русламі
Народ наш асядаў.
І гоні пладавітыя,
Адвечных пушчаў след.
Там, недзе, пад блакітамі
Другі адкрыўся свет.
Мільёны міль паветраных,
Ніякага жылля.
Адтуль такой маленькаю
Здаешся ты, Зямля...
Дарогай найшырэйшаю,
Што вокам не абняць,
Лятаюць найсмялейшыя,
Каб думы зор пазнаць.
Лятаюць недасягнена,
Высоты ўмеюць браць,
Каб зноў губамі прагнымі
Прыпасці, цалаваць,
І за пачыны смелыя,
За мілі высаты
Узяць з рук кветкі белыя,
Што ўзгадавала ты!
Далоні сціснуць братнія,
На ногі моцна стаць,
І лаўры, ў небе зжатыя,
Табе, Зямля, аддаць.

ВІНЦУК САВА

КАВАЛАК САЛА

1. СУМНАЯ НАВІНА

Ганна неспакойна пагдядала што хвіліну ў акно. Сцямнела, а муж не вяртаўся з Беластока. Трывога штораз больш закрадалася ў сэрца. Мімаволі прыпомніўся сын суседа Дубоўкі, Пятрук. Здаецца, і цяпер чуе звонкі смех гэтага вясёлага хлопца. А ён ужо другі месяц ляжыць у мерзлай зямлі, падзюраўлены фашысцкімі кулямі. Пайшоў у Беласток купіць крыху солі. Трапіў на аблаву. Прабаваў уцячы. Многа цяпер трэба, каб напароцца на бяду!

Думкі перарвалі водгукі цяжкіх крокаў. Бразнула клямка, і ў хату ўвайшоў сусед Макар, з якім бацька ранкам паехаў у Беласток.

Прывітаўшыся сярод агульнай цішыні, ён сеў на лаву, выцягнуў з кішэні капцюх, адарваў кавалак газеты і пачаў круціць папяросу.

Усе насцярожана глядзелі на Макара, з прагнасцю чакаючы яго слова, а адначасова баючыся, што згасіць яно іскру надзеі, якая свяцілася недзе глыбока ў мазгах.

Макар, паслініўшы газету, зляпіў папяросу, чыркнуў запальнічкай, зацягнуўся дымам і з дымам выпусціў з сябе тры словы:

— Сцяпана забралі хапуны.

Ганна заламала рукі і загаласіла, як па нябожчыку. Міхась пачаў смаркаць носам. Толькі Янка маўчаў.

2. АХВЯРНАСЦЬ ЯНКІ

Калі малако зімовай раніцы пачало сачыцца праз акно, Янка ўстаў, узяў торбу, улажыў бохан хлеба.

— Куды гэта ты? — спытала неспакойна маці.

— Паеду замест таты ў Нямеччыну, — адказаў Янка і ускінуўшы торбу на плечы, вышаў з хаты.

Ганна, астаўбянеўшы, доўга глядзела на дзверы, як бы не верачы, што гэта не сон, а ява. Калі ж апамяталася, выбегла ў камору, схапіла апошні кавалачак сала і вылецела на двор. Хай бы ўзяў на дарогу. Але Янка ўжо быў далёка. Ён хутка, як бы ўцякаючы ад сваіх думак, аддаляўся ад дому. А Ганна з раскудлачанымі валасамі, без кофтачкі, у бязладна накінутай спадніцы, стаяла на марозе з кавалкам сала ў руках.

3. ДАРОГА Ў НЕВЯДОМАЕ

Янка ішоў не аглядаючыся, баючыся, што, убачыўшы родную вёску, якую ён пакідаў, — хто ведае, ці не назаўсёды, — расплачацца, як дзіця.

Вось сенажаць, на якой ён хлапчуком пасвіў увосені кароў. Колькі яму было тады гадоў? Мабыць, сем ці восем. Памятае, прыходзіў нейкі пан, загадваў ісці ў школу, нават штрафам пагражаў. А кароў хто будзе пасвіць?

Было не да навукі. Трэба было думаць пра кавалак хлеба. А прыходзіўся ён нялёгка. Вясной бацьку прыходзілася пазычаць збожжа ў багатых суседзяў. А пасля трэба было адрабляць. А свая работа таксама не чакала. Ледзь адросшы ад зямлі, Янка браўся за серп і касу. Хутка стаў пасля бацькі другой асобай у сям'і.

(Працяг на стар. 4)

У СКАНДЫНАВІІ АБ БЕЗАТАМНЫХ ЗОНАХ

Праект, каб скандынаўскія краіны (Данія, Нарвегія, Швецыя і Фінляндыя) не мелі атамнай зброі, мае сваю некалькігадовую гісторыю. Найперш Польшча, ГДР і СССР выказалі жаданне, што Балтыйскае мора павінна быць морам міру, значыць вольным ад розных збраенняў. На жаль прапановы такія аказаліся нерэальнымі, і таму перад усім, што надта ж хутка зброіцца Заходняя Германія. ГФР і слухаць не хацела аб тым, што ёй давядзецца забраць з Балтыку свае ўзброеныя ваенныя караблі. Яна і слухаць не хоча таксама і аб плане Рапацкага. Ды ў самых скандынаўскіх краінах заклік не прайшоў без рэха. У мінулым годзе міністр нейтральнай Швецыі Ундэн выступіў з праектам утварэння безатамнай зоны на тэрыторыі чатырох скандынаўскіх краін. Успомніць аб гэтым хачу таму, што Ундэн быў адным з першых палітыкаў капіталістычных краін, які адобрыў ідэю безатамных зон.

Праект Ундэна аднак нарадзіўся не ў адпаведным часе. Шведскія генералы якраз тады ваявалі за ўтварэнне ўласнай «нацыянальнай нуклеарнай сілы». Цяпер сітуацыя змянілася. Шведскі ўрад адкінуў вымогі кансерватыўных генералаў. І справа скандынаўскай безатамнай зоны зноў актуальна.

На гэты раз з праектам утварэння такой зоны выступіў прэзідэнт Фінляндыі Кеконэн. Ён адзначыў, што малыя дзяржавы па-сутнасці не маюць большага ўплыву на вялікія дзяржавы для таго, каб тыя спынілі збраенні, але «слушным будзе шукаць усіх мажлівых ініцыятыў, якія маглі б паменшыць смяртэльную небяспеку». Смяртэльнай небяспекай Кеконэн называе не толькі мажлівасць выбуху нуклеарнай вайны, але і распаўсюджванне нуклеарнага ўзбраення. Таму безатамныя зоны мелі б той плюс, што ўжо цяпер не дапускалі б да пашырэння нуклеарнага ўзбраення.

Цікавіць нас, як прапанову прэзідэнта Кеконэна прынялі самі скандынаўскія краіны. Пэўна, рэакцыйныя і антыкамуністычныя колы востра крытыкуюць праект Кеконэна. А ўрады Швецыі, Даніі і Нарвегіі афіцыйна яшчэ нічога не сказалі. У найгоршай сітуацыі знаходзяцца Нарвегія і Данія. Яны ж члены НАТО, павінны лічыцца з фактам, што кіраўнічыя колы пакту варожа глядзяць на ўсялякія безатамныя зоны. Аб гэтым піша дацкая буржуазная газета «Інфармацыён»: «Для Даніі і Нарвегіі гэтая справа (безатамная зона — У.Л.) можа быць толькі прадметам дыскусіі ў рамах унутранай палітыкі НАТО.» Раней тая самая газета піша, што «прапанова, каб падпісацца пад скандынаўскай безатамнай зонай... згаджаецца з тым, што кожная скандынаўская краіна прынцыпіяльна прызнае».

Ясна, для рэакцыйных колаў Даніі і Нарвегіі выбар паміж раззбраеннем, хоць бы частковым, а збраеннямі даволі просты. Перамагае ўступчывасць перад НАТО. Аднак у абедзвюх гэтых краінах улада належыць сацыялдэмакратам, якія дагэтуль пазбягаюць атамных збраенняў і не хапаюцца за антыкамуністычныя аргументы. Яны хутчэй паводле дацкай «Берлінске Тіндынге» належаць да НАТО як «элемент раўнавагі сіл». Дагэтуль аднак не адкінулі праекту скандынаўскай безатамнай зоны.

Цікавыя, хоць няправільныя, моманты да дыскусіі ўносіць шведскі дзённік «Дагенс Ніхешэр». Ён піша аб зычлівым прыняцці праекта Кеконэна і сцвярджае: «усе планы адносна атамнага ўзбраення ў Скандынавіі павінны разглядацца ў сувязі з тым, што дзеецца ў Жэневе (у камітэце раззбраення — У.Л.). Адным словам газета выражае думку, аб якой гавораць і ў Даніі, і ў Нарвегіі, што перш павінна быць забаронена ўжыццё атамнай зброі і збраенне а потым дыскусія над безатамнымі зонамі.

Такі абарот справы выгодны толькі для тых, хто не хоча (ці не можа) адкрыта адкінуць праекта, які адабрае большая частка людзей скандынаўскіх краін. Ранавата пісаць больш на гэтую тэму. Дыскусія ў Скандынавіі аб паўночнаеўрапейскай безатамнай зоне толькі пачынаецца. Будзе яна напэўна тэмай савецка - шведскіх перагавораў у часе візіту прэм'ера Хрушчова ў Штакгольме і савецка-дацкіх, калі прэм'ер Даніі прыедзе ў Маскву. Адно сёння можа цешыць: ідэя безатамных зон здабывае ўсё новых прыхільнікаў ва ўсіх кутках зямлі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

З КАНФЕРЭНЦЫІ АДДЗЕЛА БГКТ У МІЛЕЙЧЫЦАХ

МІЛЕЙЧЫЦКАЕ НАСТУПЛЕННЕ

Слава няўклюжага дзіцяці ў сям'і павятовых аддзелаў БГКТ доўга цягнулася за Сямяціцкім аддзелам.

Апошняя павятовая справаздаўча - выбарчая канферэнцыя, якая адбылася ў Мілейчычах 2 чэрвеня, неабвяргальна даказала, што зараз, успамінаючы аб Сямяцікім аддзеле, несправядліва было б абыякава паціскаць плячыма.

Наступленне пачалося два гады таму. Тады — 5 сакавіка 1961 года — было зыбрана новае праўленне, якое ўзначаліў энергічны і здольны арганізатар, кіраўнік пачатковай школы ў Вульцы Нурэцкай — Анатоль Мартыновіч. Наступленне пайшло ў розных напрамках. Інструктар ГП БГКТ на Сямяціцкі павет Міхась Вішэнка, члены праўлення і звычайныя актывісты не менш трох разоў пабывалі ва ўсіх гуртках на працягу года. Былі таксама гурткі, у якіх інструктар пабываў і па дзесяць раз. Гэтыя пабыўкі спрыялі лепшаму ўзаімнаму разумленню патрэб вясковага насельніцтва. Яны таксама ўзбуджалі зацікаўленне Таварыствам і роднай літаратурай. Такім чынам было арганізавана пяць новых гурткоў, а ў дзвюх вёсках — у Семіхочах і Верпалі — школьнікі пачалі вывучаць родную мову. На працягу двух апошніх гадоў продана ў Сямяціцкім павеце 845 экземпляраў розных кніжак, якіх выдаўцам з'яўляецца ГП БГКТ. Беларускім календаром на 1963 год зацікавілася толькі 180 гаспадароў, але каляндар на бягучы год купіла ўжо 333 асобы. Асабліва прыемна адзначыць, што безупынна павялічваецца лік чытачоў тыднёвіка, у якім вы чытаеце гэтыя словы. Два гады таму «Ніва» спадарожнічала 70-ці гаспадарам, а зараз пасябравала з ёю ўжо 200 асоб.

Наступленне, як бачым, праходзіць паспяхова. Авангардай яго з'яўляюцца гурткі ў вёсках: Рагачы, Мядзвежыкі, Семіхочы, Літвінавічы, Вулька Нурэцкая і Клюковічы. У гэтых вёсках існуюць гурткі мастацкай самадзейнасці, які шырока распаўсюджваюць у наваколлі жывое беларускае слова. Асабліва ў апошнім часе сваёй актыўнасцю вылучаецца гурток у Вульцы Нурэцкай. Яго члены памагалі грамадскім чынам выканчыць мясцовую святліцу, у якой намераны арганізаваць клуб-кавярню. Яны амаль усе ўдзельнічалі ў курсе беларускай мовы, шырока разгарнулі мастацкі самадзейны рух. Іх гурток мастацкай самадзейнасці налічвае зараз 30 асоб і хутка пераўтворыцца ў рэгіянальны калектыў, які будзе славіць Сямяціцкі павет беларускім фальклорам.

Выбраўшы новае праўленне, мілейчыцкая канферэнцыя вызначыла новыя напрамкі развіцця далейшага наступлення Сямяціцкага аддзела, сярод якіх галоўным лічыць трэба: масавы ўдзел членаў БГКТ у працах грамадскім чынам, арганізаванне пастаянных пунктаў агульнай асветы, у якіх вяліся б даклады і дэманстраваліся б кінафільмы, развіццё чытальніцтва беларускага друку і кніжак, цеснае супрацоўніцтва з іншымі арганізацыямі, развіццё мастацкага самадзейнага руху і ўрэшце наладжванне сустрэч моладзі з розных вёсак — нават далёка адлеглых ад сябе. Гэта цікавая ды яшчэ шырэй непрактыкаваная форма працы. У наступленне павядзе, як і ў мінулыя гады, Анатоль Мартыновіч. Яму і зараз даручана старшынства.

(вр)

З ПАБЫЎКІ ДЭЛЕГАЦЫІ БССР У ПОЛЬШЧЫ

На запрашэнне Галоўнага праўлення ТППР нядаўна пабывала ў Польшчы дэлегацыя Беларускага таварыства культурнай сувязі з заграніцай.

Дэлегацыя наведала многія гарады Польшчы, пабывала на заводах. Усюды сустрэлася з надзвычай цёплым прыёмам насельніцтва.

23 мая г.г. у Галоўным праўленні ТППР адбылася сустрэча беларускай дэлегацыі з кіраўніцтвам і актывам ТППР і журналістамі сталічных часопісаў. На гэтай сустрэчы прадстаўнік Белокса тав. І. Кашчэеў падзякаваў кіраўніцтву ТППР за запрашэнне беларускай дэлегацыі ў Польшчу, падзяліўся ўражаннямі з пабыўкі ў нашай краіне і расказваў аб працы Белокса. Тав. І. Кашчэеў у свайй прамове звярнуў увагу на мерапрыемствы, якія будуць праводзіцца ў сувязі з 45 гадавінай утварэння БССР і 20-цігоддзем існавання Народнай Польшчы. Згодна з паразуменнем ТППР і Белоксам будуць праводзіцца Дні беларускай культуры ў Польшчы і Дні польскай культуры ў БССР, кінофестывалі. Польшча і БССР будуць абменьвацца дэлегацыямі, мастацкімі калектывамі. У прыгранічнай паласе адбудуцца мітынгі.

24 мая г.г. у памяшканні Варшаўскага Аддзела БГКТ адбылася сустрэча беларускай дэлегацыі з актывам нашага Таварыства ў Варшаве.

Тав. Ю. Туронак прывітаў дэлегацыю ад імя Беларускага Таварыства ў Варшаве і падзякаваў Белоксу за аказваемую вялікую дапамогу БГКТ у выглядзе мастацкай і навуковай літаратуры, часопісаў, фотавыставак, грампласцінак.

Член дэлегацыі — П. Глебка — расказаў аб сітуацыі ў літаратуры і мастацтве ў Савецкім Саюзе і ў прыватнасці ў Савецкай Беларусі на падставе цэнтральных і рэспубліканскай нарад дзеячоў літаратуры і мастацтва з прадстаўнікамі партыі і ўрада ў Маскве і Мінску.

В. Ш.

Спорт

Зразумела, на першым плане бокс. Еўрапейскі чэмпіянат у гэтай галіне спорту, які закончыўся ў мінулую нядзелю ў Маскве, выклікаў шмат спрэчак. Усе згодна сцвярджаюць, што за апошнія гады панізіўся ўзровень баксёрскага майстэрства. Шмат прысланых на чэмпіянат баксёраў не адпавядала рангу спаборніцтваў. Замнога было таксама прадстаўнікоў сілавога боксу, які, здавалася, даўно здаў ужо свае пазіцыі. Нягледзячы на значную актывізацыю «сілавікоў», верх узяла тэхніка. Найлепшым гэтага доказам 10 савецкіх фіналістаў, якія, менавіта, дасканала авалодалі тэхнічным арсеналам. Па-сутнасці фінальныя сустрэчы былі своеасаблівым матчам СССР—Еўропа. Вынік яго 12:8 у карысць СССР. Савецкія баксёры заваявалі 6 залатых і 4 сярэбраных медалі. Гэта рэкорд! Віншуем!

Выступленне польскіх баксёраў, нягледзячы на няўдачы ў адборачных гульнях, можна аднак лічыць паспяховым. Як бы там ні было, два залатыя медалі (Кулей і Петшыкоўскі) і бронзавы (Адамскі) гавораць самыя за сябе.

На другім месцы была, несумненна, футбольная сустрэча на двух франтах: Польшча — Румынія. У Хожуве, дзе змагаліся алімпійскія зборныя абедзвюх краін, не аказалася пераможцаў. 1:1. Гэта было першае сур'ёзнае выпрабаванне нашых футбалістаў. Пасля выразных перамог над Нарвегіяй і Грэцыяй спартыўны друк прадказваў чарговую ўдачу. Аптымізм аказаўся неапраўданым.

У Беластоку, дзе сустрэліся юніёры, перамогу святкавалі румыны. Выйгралі яны нязначна (1:0), і каб нашы юніёры мелі крыху больш шчасця, вынік сустрэчы мог бы быць адваротны. Матч у пэўным сэнсе для беластачан быў аглядам тэхнічнай гульні, а гэта рэдкая з'ява на беластоцкіх стадыёнах. Не малой атракцыяй быў і сам стадыён. Матч жа адбыўся на новым стадыёне, у цэнтры горада. Да гэтага — першы матч. Ён запачаткаваў гісторыю гэтага стадыёна. Пачатак нядрэнны.

У цяні футбола ў галі Ягелёніі змагаліся гродзенскія і беластоцкія баскетбалісты. Тут ужо традыцыйныя сапернікі падзяліліся перамогамі. У першым дні выйгралі градняне, у другім — беластачане.

Аут

УВАГА, БЕЛАСТАЧАНЕ

8 чэрвеня г.г. у будынку, ГП БГКТ (Варшаўская 11) у 18 гадз. адбудзецца справаздаўча - выбарчая канферэнцыя гарадскога аддзела. У мастацкай частцы выступіць «Лявоніха».

У дзевяць гадзін вечара штандартэнфюрэр Больм увайшоў у кабінет генерала Упіца і далажыў, што вярнуўся штурмфюрэр Торп, які ездзіў па загаду ў канцлагер.

— Паклічце яго, — сказаў Упіц.

Больм пазваніў па тэлефону. Торп з'явіўся.

— Вы проста адтуль? — спытаў Упіц.

— Так, пане генерал, толькі што. Усяго дастаўлена семсот чалавек. У дарозе ад Аўшвіца да Остбурга здарэнняў не было. Усю партыю размясцілі ў аддзяленні лагера, побач завода.

— Хто гэты чалавек? — спытаў Упіц.

— Звычайны палонны.

— Што прымусіла яго даносіць на сваіх таварышаў?

154

— Ён хоча жыць.

Упіц падняў сваю цяжкую галаву, доўга разглядваў Торпа, быццам бачыў яго ўпершыню.

— Значыць, калі я правільна зразумеў вас, тысячы палонных, якіх дарэмна вярбуюць у нацыянальныя легіёны вермахта, у остпаліцыю, у асведаміцелі гестапа і обвера, — усе яны жыць не хочуць і толькі аб тым і марадь, каб здохнуць?

Упіц гаварыў няголасна, выразна і, здавалася, спакойна. Аднак Торп нервова пераступіў з нагі на нагу. Ён, як і іншыя контрразведчыкі, паспеў вывучыць характар Упіца... І Торп ведаў, як лёгка групенфюрэр робіцца лютым.

— Я няправільна выразіўся, — прамармытаў Торп, — я хацеў...

— Дык гаварыце, чорт вас вазьмі, ясна! Дзе ён?

— Унізе.

— Давайце яго.

Торп выйшаў і неўзабаве вярнуўся. Следам ішоў палонны.

Упіц агледзеў лагерніка.

— Паўтары свае паказанні.

— Гэта здарылася ноччу. Я не спаў. Не мог заснуць — разбалеўся зуб. Раптам — гаворка. Прыслухаўся: гутараць на суседніх нарах.

— Хто?

155

— Аднаго не пазнаў — было цёмна, пане генерал. Другі аказаўся маім суседам па нарах.

— Завуць?

— Андрэй.

— Прозвішча?

— Усе завуць яго проста — Андрэй. Прозвішча не ведаю. Дык у лагеры толькі нумары...

— А як цябе зваць?

— Станіслаў Цюпа.

— Працягвай.

—Дык вось, чую гутарку. Ціха гавораць. Гэты самы Андрэй усхвалявана расказвае: «Падняў галаву — і абамлеў: ён!» — «Ды не можа быць такога!» — адказвае другі. — «Ён, ён самы!» — «Камандзір?» — «Так. Камандзірам маім быў, гвардыі старшым лейтэнантам». Яны перайшлі на шэпт і я доўга не мог нічога зразумець. Але было ясна: Андрэй пераконвае ў чымсьці другога. А гэты сумняваецца, не верыць. «Добра, сказаў Андрэй, я табе дакажу!» Ён злез з нар, знік. Праз мінуты дзве вярнуўся. «Глядзі, гаворыць, уважліва глядзі!» Я непрыкметна ўзняўся. І ўбачыў у руках Андрэя кінжал.

— Каму далажылі? — спытаў Упіц.

— Не мог, пане генерал. Гэта ж ноччу было. Высунеш галаву за дзверы — куля. А раніцай нас пастроілі, раздзялілі на групы. Адну, у якую трапіў і я, адправілі сюды. Тут толькі і змог...

156

М. КАНАПАЦКІ

БАГУШЭВІЧ — ЖУРНАЛІСТ

Францішка Багушэвіча ведаем перш за ўсё як паэта — аўтара зборнікаў «Дудка беларуская» і «Смык беларускі». Менш вядомым бокам яго творчасці з'яўляецца журналісцкая дзейнасць. Праўда, Багушэвіч не пакінуў у гэтай галіне больш прыкметнага набытку, аднак і ён варты ўвагі, таму што дазваляе больш усебакова вывучыць адносіны паэта да тагачаснай рэчаіснасці. І хто ведае, можа дзякуючы знаёмству з артыкуламі і рэпартажамі Багушэвіча лепш зразумеем сэнс яго вершаў, дзе ўжо сродкамі паэзіі рэагаваў на розныя праявы жыцця.

Беларускія пісьменнікі XIX ст. у пару забароны беларускага друкаванага слова не мелі магчымасці друкавацца на роднай мове і таму часта пасылалі творы ў польскі друк. Для Францішка Багушэвіча адкрыў свае старонкі польскі часопіс «Край», які выдаваўся ў Пецярбургу ў 1882—1909 г.г. Гэта асноўная і бадай што адзіная крыніца для вывучэння журналісцкай спадчыны паэта. Багушэвіч выступаў у «Краі» пад псеўданімамі «Demos «Vester», «Huszicz», «B. Huszicz»; час ад часу падпісваўся таксама сваім уласным прозвішчам. Карэспандэнцыі паэта ахопліваюць сабою 1887—1891 г.г. Нягледзячы на гэты вельмі кароткі адрэзак часу ён здолеў змясціць параўнальна значную колькасць карэспандэнцый і рэпартажаў. Над цікавейшымі з іх спынімся.

Адна агульная рыса спалучае ўсе матэрыялы Багушэвіча. У іх адчуваюцца самыя шчырыя клопаты перш за ўсё аб справах тагачасных грамадскіх нізоў. Амаль кожны бок іх жыцця хвалюе ўражлівага і дапытлівага паэта — журналіста. Зельмі знамянальнай у гэтым выпадку трэба лічыць адну з карэспандэнцый ад 1889 года, дасланую Багушэвічам з Вільні. Размова тут ідзе аб падатковай норме для сялян. У карэспандэнцыі паведамляецца, што назаўтра адбудзецца пад кіраўніцтвам губернскага маршалка нарада павятовых маршалкаў і прадстаўнікоў землеўласнікаў, каб урэгуляваць на наступныя тры гады падатковую норму з дзесяціны ворных грунтаў. У карэспандэнцыі аўтар дае нам крытычны аналіз гэтага мерапрыемства, намагаючыся пераканаўча, на прыкладах выявіць усю недарэчнасць і крыўднасць абцяжарвання аднолькавай падатковай нормай яловай і ўраджайнай глебы. Варта прыгадаць фрагмент з гэтай карэспандэнцыі, якая сведчыць як блізкімі яе аўтару былі справы сялянства:

«Хаця ўжо адбылося некалькі нарад, аднак дагэтуль нічога не ўзгоднена; адны патрабуюць зраўнавання ўсіх паветаў нягледзячы на яўную несправядлівасць абцяжарвання ў аднолькавай меры яловай і ўраджайнай глебы. Другія ізноў не могуць паразумецца, да якой катэгорыі з пункту гледжання вытворчасці трэба залічыць грунты пад лясамі. Пры сённяшніх законах «лясной аховы» лес не дае амаль даходу. Тое ж самае і ў маёнтках, дзе большая частка прастораў знаходзіцца пад лесам, а ворныя грунты ледзь авёс родзяць; зраўнаваць у падатковай норме лясныя прасторы з ворнымі палямі, а гэтыя апошнія ізноў з пшанічнай глебай у безлясных паветах, г. зн. крыўдзіць слабейшых на карысць сільнейшых («Край», 1889, № 17).

Судовая практыка заставіла Багушэвіча час ад часу пакідаць Вільню. І вось нават у час падарожжа, спыняючыся на кароткі адпачынак у старасвецкай карчме васьмідзесяцігадовага Бакшы ў Ашмяне, паэт, як сам адзначае, бярэцца за пяро. Піша аб страшэннай неахайнасці, брудзе і галечы ў мястэчку, падкрэслівае яго эканамічную адсталасць. У рэпартажы аўтар характарызуе таксама становішча навакольнага сялянства і, сумуючы над яго доляй, піша: «Не ведаю як там было 80 таму назад, аднак сёння навокал бачу папаленыя сонцам палі, заклапочаных, бядуючых сялян, агульную прыгнечанасць» («Край», 1889, № 24).

У карэспандэнцыях Багушэвіча не раз гаварылася аб вялікім раздрабненні сялянскіх гаспадарак, сур'ёзна ўскладняючым апрацоўку зямлі. У адной з такіх карэспандэнцый аўтар дае чытачам унушальную карціну гаспадарак, дзе сустракаюцца палі нават... у адну палоску («Край», 1889, № 36), а ў наступнай ізноў адзначае шкоднасць бясконцых сямейных падзелаў зямлі, раздрабняючых і так ужо малыя гаспадаркі («Край», 1889, № 37). Усе гэтыя з'явы Багушэвіч называе «хмарамі на гаспадарчым гарызонце».

Дзейсны і ўдумлівы карэспандэнт «Краю» — Францішак Багушэвіч — лічыў, што адным са сродкаў паляпшэння становішча сялян з'яўляецца сельскагаспадарчая асвета. Гэтую каштоўную думку праводзіць у сваёй карэспандэнцыі ад 1890 года, дзе падае некалькі фактаў заснавання курсаў сельскагаспадарчай асветы ў Маладзечне і — што вельмі для нас цікава — у Трасцяніцы на Бельшчыне (зараз Гайнаўскі павет). Багушэвіч сцвярджае, што ў праграму навучання ў Маладзечанскай настаўніцкай школе ўведзены курс агародніцтва. Паэт аднак бядуе над спыненнем гэтага курса пасля некалькіх урокаў і адзначае, што значна лепш выглядаюць справы ў Трасцяніцы, дзе ў мясцовай настаўніцкай школе ўведзены спецыяльны курс сельскай гаспадаркі і рамяства. У карэспандэнцыі знаходзім роздумы паэта над значэннем сельскагаспадарчай асветы. На заканчэнне Багушэвіч ставіць наступнае пытанне: «Ці ў будучыні станецца сельскі настаўнік прапагатарам сельскагаспадарчай навукі паміж адсталым сялянствам?»

Цяжка сёння здагадвацца, што было крыніцай гэтых звестак для паэта. Не выключаем таксама думкі, што ён мог у час падарожжаў заглядаць і ў Трасцяніцу, размаўляць з яе жыхарамі, якія т і не дадумваліся, каго бачаць у асобе гэтага госця з далёкай Вільні. Відаць, Багушэвіч глыбей цікавіўся настаўніцкай школай у Трасцяніцы, калі нават адзначае ў сваёй карэспандэнцыі год яе заснавання — 1887 («Край», 1890, № 44).

У карэспандэнцыях беларускага паэта аддавалася таксама вялікая доля ўвагі і гарадскім пытанням. Тут жа ж — у Вільні — Багушэвіч займаўся судовай практыкай у мясцовым акруговым судзе, тут непасрэдна сутыкаўся з амаль усімі праявамі жыцця горада. Адлюстроўваючы яго, паэт не абмінаў ніякай аказіі, каб не закрануць справы заўсёды яму блізкай — сельскай гаспадаркі. Вось, напрыклад, карэспандэнцыя ад 1888 года прыносіць звесткі аб штогадовай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Вільні, дзе

(Працяг на стар. 5)

РАНІЦАЙ У ВЕСНЫ

Вёска Случанка ў Беластоцкім павеце — невялікая. Калі станеш з аднаго ж краю, відаць другі канец. Фота: В. Рудчык

МІЛЕЙЧЫЦЫ У ГОДЗЕ БЕЛАСТОЦКАЙ ЗЯМЛІ

Як вядома, 1963 год, у рамках дзяржаўных абходаў «1000-годдзя нашай краіны», акрэслены Годам Беластоцкай Зямлі. У сувязі з гэтым на тэрыторыі Беласточчыны ўсё больш развіваецца ініцыятыва насельніцтва ў напрамку рэалізацыі грамадскіх чынаў — залогу гаспадарчага і культурнага росквіту Беласточчыны.

Найбольшую ролю ў гэтай велізарнай акцыі адыгрываюць несумненна Грамадскія камітэты фронту адзінства народа. Напрыклад, камітэт у Мілейчыцах, Сямяціцкага павета, апрацаваў вельмі багатую праграму адзначэння «Года Беластоцкай Зямлі».

Першае месца ў праграме займаюць дарожныя чыны.

Грамадскія чыны ў пабудове і рамонце дарог, пабудовы новых вуліц у вёсках складуць агулам каля 700 тысяч злотых. У вёсках Мікулічы, Рагачы, Мядзвежыкі, Валкі і Паканева будуць грунтоўна перабудаваны вуліцы. А ў Харашчэве і Навасёлках разам з новымі вуліцамі будуць пралажаны ходнікі.

Усе дарогі на тэрыторыі Мілейчыцкай грамады будуць высаджаны дрэўцамі.

У аколіцах вёсак Мядзвежыкі і Баравікі ёсць каля 150 гектараў няўгоддзяў. Зямля гэтая дзесяткі гадоў застаецца зусім не выкарыстанай. Праграма камітэта ФАН прадбачвае поўнае залясенне гэтых няўгоддзяў у асноўным грамадскім чынам.

У вёсках мілейчыцкай грамады ўсё яшчэ слаба развіты вясковы гандаль. Асноўная прычына гэтаму — недахоп адпаведных памяшканняў, дзе маглі б змяшчацца крамы. Праграма прадбачвае распачаць пабудову новых крамаў у Рагачах, Мікулічах, Харашчэве і Мілейчыцах. Агульны кошт пабудовы гэтых крамаў складзе каля 700 тысяч злотых. Тыповую дакументацыю, будаўнічыя матэрыялы і нагляд запэўнівае Сямяціцкі ПЗГС. Жыхары вёсак грамадскім чынам давязуць на месца пабудовы жвір, каменне, выканаюць усе нефаховыя работы і адпаведна загаспадаруюць пляцы вакол планаваных пабудоў. Будова крамаў распачнецца яшчэ ў гэтым годзе.

У выкананні намечанай праграмы шмат месца прысвячаецца і эстэтычнаму выгляду вёсак. З гэтай мэтай нядаўна на сесіі ГРН прынята пастанову, якая забавязвае гаспадароў усіх вёсак мілейчыцкай грамады, каб да 1-га красавіка 1964 года зрабілі тыповыя агарожы з франтавых бакоў сваіх панадворкаў. Вышыня плоту 125 см., а шырыня астраколіны 7 см. Агарожу можна таксама зрабіць з драцяной сеткі. На сесіі звернута асаблівую ўвагу на чысціню панадворкаў, вуліц і дамоў, закладанне гародчыкаў з кветкамі.

— Намечаную праграму выканаем поўнасцю, — кажа старшыня прэзідыума ГРН Янка Вішэнка. — Насельніцтва нашай грамады мае багатую традыцыю ў рэалізацыі грамадскіх чынаў. Мы ж у мінулыя гады займалі заўсёды першае месца ў пабудове дарог грамадскім чынам. Не падвядзем і цяпер.

З гэтага відаць, што ў «Годзе Беластоцкай Зямлі» грамада Мілейчыцы прыдбае сабе сапраўды прыгожы і культурны выгляд.

В. Баршчэўскі

ФОНД БУДОВЫ ШКОЛ

Грамадская рада нарадовая ў Шудзялаве выканала свой гадавы план грамадскага фонда будовы школ на 1963 г. у 103%. На гадавы план 55.000 зл. сабралі 57.000 зл. Найбольш тут памог сакратар Прэзідыума ГРН Мар'ян Ярашэвіч і некаторыя солтысы. Першае месца заняла вёска Талькоўшчына, якая на план 5.100 зл. сабрала грошай 8975 зл. Другое месца заняла вёска Астравок, якая на план 4100 зл. сабрала грошай 5968 зл. У Астраўку шмат працы ўлажыў солтыс Франак Федзюкевіч. Добра выканала свой план і вёска Сукавічы, на план 5[illegible] зл. сабрала 6335 зл. Перавыканалі свой план грамадскага фонда будовы школ і такія вёскі як Піражкі, Пачапок, Казловы Луг і іншыя.

Аднак не ўсе вёскі пастараліся выканаць свой план, напрыклад, вёска Шудзялава на план 6100 зл. сабрала толькі 4255 зл.; Паўночны Востраў на 7000 зл; — толькі 4460 зл.; Слоя на 3000 зл. — толькі 1910 зл.

Сцяпан Кузьма

— Як жа ты пазнаў Андрэя, бачыў кінжал, але не пазнаў другога?

— Ён спіной быў да мяне. Вушы толькі запамятаў — вушы ў яго вялікія і тарчаць...

— Вушы, — прабурчэў Упіц. Ён заглянуў у паперы, якія ляжалі на стале. — Гэта было?

— У ноч з васемнаццатага на дзевятнаццаты, пане генерал.

— І той Андрэй, ён што — сцвярджаў, быццам бачыў свайго камандзіра напярэдадні?

— Так.

— Васемнаццатага.

— Выходзіць так, пане генерал.

— Тады і кінжал атрымаў?

— Менавіта!

— І ў той дзень Андрэя за мяжу блока не выводзілі? Добра помніш?

— Не хадзіў ён у той дзень нікуды.

— Чым жа ён займаўся?

— Каля баракаў працаваў.

— Добра. — Упіц абярнуўся да Торпа. — Паклапаціцеся, каб у бараках ні аб чым не дагадаліся. — Генерал зноў зірнуў на здрадніка. — Улічы, Цюпа, ты павінен бачыць усё, чуць усё, дакладваць усё. Будзеш карысны — будзеш жыць, і жыць добра. Цяпер ідзі!

15[illegible]

Лагерніка ўзяў канвой. Упіц звярнуўся да штандартэнфюрэра:

— Цяпер слухаю вас, Больм.

— Даведкі зрабіў, — пачаў Больм. Васемнаццатага ў блоку рускіх, дакладней — паблізу блока, пабочных не было ўсю першую палавіну дня. Маюцца на прыкмеце людзі, якіх Андрэй не мог бачыць раней. У другой палавіне дня гэты блок наведалі памочнік каменданта Аўшвіца гаўптштурмфюрэр Вернер Кранц, яго шафёр шарфюрэр Фітэрман і з імі — дырэктар завода «Ганс Бемер» Артур Кюметц з шафёрам Генрыхам Губэ.

— Каго ж з чатырох падазраецё? — Упіц скрывіў губы. — Ці часам не памочніка каменданта лагера?

— Кранц і Фітэрман працуюць у Аўшвіцу з дня ўтварэння лагера, пяць год. Абое — на самым лепшым ліку.

— Тады застаецца мой сябар Кюметц. Відавочна, Артур Кюметц і з'яўляецца тым самым няўлоўным савецкім разведчыкам, за якім вы так беспаспяхова палюеце!

— Ёсць яшчэ шафёр пана Кюметца — Генрых Губэ, — сказаў Больм.

Працяг за тыдзень

15

АД МЕЛІЯРАЦЫІ ДА КАНСЕРВАЦЫІ У ГАЙНАЎСКІМ ПАВЕЦЕ

10 мільёнаў злотых — вялікая сума грошай. А гэта толькі ж выносяць ужо ад двух год сярэднія фінансавыя ўклады дзяржавы на меліярацыю ў Гайнаўскім павеце. Павет, гаворачы праўду, давол: вялікі, ахоплівае 153 вёскі і звыш 30 000 га лугоў і паш, аднак такой сумы грошай накіраванай на інвестыцыі ніколі яшчэ да гэтага часу не меў.

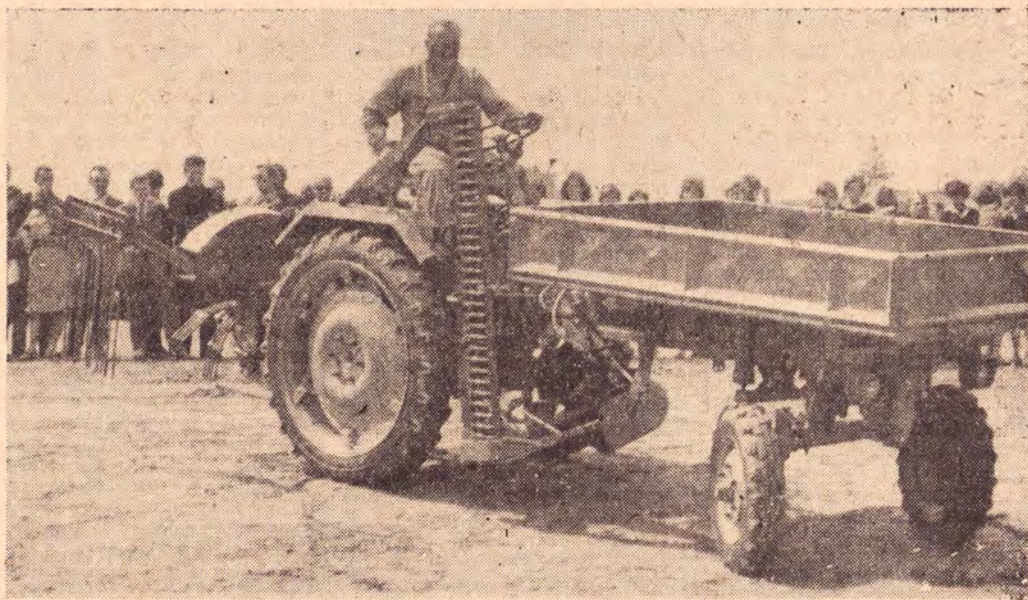
Сёння ніхто ў павеце не наракае, што не хапае сродкаў на сельскагаспадарчыя інвестыцыі. Наадварот, Прэзідыум ПРН, партыйныя ўстановы, ЗСЛь, а таксама і сельскагаспадарчая служба ламаюць галовы над тым, як належна выкарыстаць прызначаны ліміт. Не заўсёды гэта добра атрымоўваецца. Вось, напрыклад, у мінулым годзе міма вялікіх намаганняў праграма меліярацыйных інвестыцый была выканана толькі ў 85%. Не былі выкарыстаны 1,4 млн. зл. Праўда, 1962 год быў для меліярантаў выключна цяжкім годам, але ці ў гэтым вінаваты толькі дождж? Павятовыя ўлады добра ведаюць, што за ўсё тое, чаго не ўдалося зрабіць, нельга абвінавачваць толькі атмасферныя ўмовы. Так як і рэалізацыю меліярацыйных планаў нельга зводзіць толькі да пабудовы новых меліярацыйных абсталяванняў.

Меліярацыя не з'яўляецца мэтай самой па сабе. Зразумела, гэта інвестыцыя дахадовая, але пры ўмове, што зямеліраваныя ўгоддзі будуць утрыманы ў належным парадку, а меліярацыйныя абсталяванні атрымаюць належную апеку. Гэтыя каштоўныя аб'екты патрабуюць карпатлівай працы чалавека не толькі ў час іх будовы, але таксама і тады, калі яны служаць чалавеку.

Клопаты пра добрае функцыяніраванне існуючага ўжо меліярацыйнага абсталявання, яго сістэматычная кансервацыя, а таксама ўласцівае загаспадараванне зямеліраванай тэрыторыі з'яўляецца важным элементам у дзейнасці ПРН, грамадскіх рад і меліярацыйнай службы ў павеце.

У 1962 годзе міма неспрыяльнага надвор'я планавыя заданні ў галіне кансервацыі меліярацыйнага абсталявання былі поўнасцю выкананы, аднак не ўсюды былі яны праведзены своечасова. Здаралася, што карыстальнікі не хацелі займацца кансервацыяй. За такую нядбайнасць пакаралі 19 карыстальнікаў на суму 7 тысяч зл. Усе сяляне павінны ведаць аб тым, што нават самыя вялікія сродкі дзяржавы не змогуць гарантаваць поўнай пасляменіярацыйнай карысці, паколькі самі не будуць памятаць аб патрэбе тэрміновага правядзення кансервацыі.

Язэп Казак

АГЛЯД СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ МАШЫН

Нядаўна ў Супраслі адбыўся агляд новых сельскагаспадарчых машын з ГДР. Былі яны паказаны ў Польшчы ўпершыню. Усе яны будуць на Познанскім кірмашы.

На здымку: у час супрасльскага агляду — трактар з камплектам (бакавой завешванай жняяркай, талерачнай бараной і прычэпам).

Фота: **Ю. Рыбінскі**

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

[4]

НЕВЫЧЭРПНАЯ КРЫНІЦА БАГАЦЦЯ

Расліны ў нейкай ступені можна параўноўваць з чалавекам. Яны таксама адчуваюць смагу і голад. Моцна рэагуюць на недахоп паветра ў глебе. Жывуць, растуць, запасяць карысныя рэчывы. Аб ураджаі вырашае сума розных дзейнікаў.

Пагаворым аб угнаенні. Шматлікія доследы паказваюць, што прымяненне ўгнаення на пастаянных зялёных угоддзях яшчэ больш аплачваецца, чым на раллі. На гэта нядаўна звярталі ўвагу на Пленуме КВ ПАРП у Беластоку.

У нас запушчаныя, недагледжаныя лугі, а яшчэ горш пашы. Ёсць у нас яшчэ сяляне, якія лічаць, што высеў угнаення на лугі і пашы — гэта непатрэбнае марнаванне грошай. А ў той жа час вядома, што зялёная маса з няўгноеных лугоў мае 7,91% бялка і 1,9% тлушчу. Калі прыменім калій і фосфар, даб'емся 11,46% бялка і 2,57% тлушчу. Таксама выглядае і справа з ураджайнасцю з гектара. 1 га зялёных угоддзяў без угнаення дае ў сярэднім каля 114 ц, а пасля прымяненне калія, фосфару і азоту — 294 ц. Добрыя вынікі даюць азотныя ўгнаенні. 40 кг азоту на гектар дазваляе атрымаць корм, якога хопіць, каб надаіць 4399 кг малака, а норма ў выглядзе 120 кг азоту — 6587 кг. Дзякуючы ўгнаенню на кожны гектар пашы можа прыходзіцца не 2 каровы, а 4—5.

Сельскагаспадарчая практыка прызнае 3 тэрміны ўгнаення: вясной, пасля 1 пакосу і пасля II пакосу (Гэта датычыць азоту. Іншыя ўгнаенні высяваем восенню). Розныя нормы азоту трэба на тарфяных і мінеральных глебах.

Калі луг знаходзіцца на тарфяных глебах, дык даем на гектар 100—120 кг калія, 35—45 кг фосфару і каля 15 кг азоту. На мінеральных глебах трэба даць 80—100 кг калія, 35—45 кг фосфару і 30—40 кг азоту.

Незалежна ад мінеральнага ўгнаення добра даць і арганічнае. Ва ўмовах нашага ваяводства будзе гэта найчасцей кампост (300—500 ц). Можна з гэтай мэтай выкарыстаць і гнаёўку, гарадскія і прамысловыя сцекі. Аб натуральным гноі не ўспамінаю, бо яго трэба выкарыстоўваць у першую чаргу пад культурныя расліны.

*

На Беласточчыне ёсць звыш 500.000 гектараў лугоў і паш. Гэта велізарнае багацце. Дзякуючы меліярацыі, загаспадараванню, адпаведнаму догляду і выкарыстанню яны павінны даць нашым сялянам сур'ёзны даход.

Інж. **М. Сухажэбрскі**

НАСТАЎНІКІ І МОЛАДЗЬ

Цяжка пераацаніць ролю мастацкай самадзейнасці на вёсцы. Яна дае магчымасць арганізаваць культурны адпачынак моладзі, садзейнічае згуртаванню калектыва, развівае пачуццё прыгожага. У Ляўкове з'яўляецца яна добрым стымулам у вучобе, бо ў нас больш 20 членаў мастацкай самадзейнасці, якія пасля 7-мі класаў пачалі працаваць на гаспадарцы, ходзяць на курсы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі і ў хуткім часе будуць прымаць экзамены за 9 клас. Настаўнікі В. Цялушэцкі — кіраўнік школы ў Старым Ляўкове і Міхась Івацік — мясцовы педагог шмат дапамагаюць моладзі падняць мастацкую самадзейнасць на вышэйшы ўзровень. У маі г.г. моладзь уступіла ў гурток БГКТ. Старшынёй з'яўляецца Анаталь Несцярук. Ён патрапіў арганізаваць 23-асабовы гурток самадзейнікаў. У гурток уступіла моладзь Ляўкова і яго акалічных вёсак: Падляўкова, Ахрымаў, Капітаншчыны. Моладзь хоча працаваць і прыцягнуць да сябе маладых юнакоў і дзяўчат з вёскі Ляшукоў. На адным са сваіх сходаў моладзь прыступіла да апрацоўкі камедыі «Міхалка», падабралі ролі, паўтарылі даўно завучаныя мелодыі беларускіх і рускіх песень. Найбольш актыўнымі з'яўляюцца: Іра Адамюк, Нюра Бачынская (Ахрымы), Вася Ахрымюк, Ніна Халаловіч, Шура Адамюк, Лёня

(Працяг на стар. 7)

КАВАЛАК

(Працяг са стар. 1)

Але якая сіла гоніць яго ў няволю? Сядзеў бы цяпер у цёплай хаце. «А можа вярнуцца?» — мільганула ў думцы. Сэрца балюча зашчымела. Не, вярнуцца не можна. Бацька, праўда, чалавек здаровы, але ўсё ж яму 50 год. Ці вытрымае рабскую працу?

«Але чаму я павінен выручаць бацьку», — абудзіўся ў думцы пратэст. «А бацька мала разоў цябе выручаў?» — адказваў другі голас.

І яму немаведама чаму прыпомнілася асенняя раніца. На двары яшчэ непраглядная ноч. Так прыемна спіцца ў гэты час. А бацька пры тухлым святле газнічкі апранаецца, паўстрымоўваючы кашаль, каб не разбудзіць сям'ю. Пакуль усе ўстануць, ён, агледзеўшы жывёлу, улажыўшы ў кішэню акраец хлеба, пойдзе на работу, каб за 10 гадзін нявольніцкай працы атрымаць 2 зл.

Чаму гэта прыпомнілася? Мусіць таму, што за гэты заробак быў яму спраўлены першы гарнітур, якім ён так ганарыўся.

Цяпер ён з поўнай яснасцю ўсведаміў, што дом, гаспадарка станавілі для яго як бы крэпасць, якую пакінуўшы, чуўся слабым і бездапаможным. А гарнізонам гэтай крэпасці была яго сям'я: бацька, маці, ён і Міхась.

Усё вакол гэтай крэпасці, калі не варожае, дык чужое. А суседзі, яны добрыя, калі маеш што есці. Толькі на бацьку і маці можаш лічыць заўсёды, яны цябе ніколі не пакінуць, памогуць пакуль знаходзішся ў крэпасці. А вось выедзеш у Нямеччыну, там ніхто над табой не зжаліцца. «Усе за аднаго, адзін за ўсіх» — прыпомнілася яму прачытанае недзе ў кніжцы. «Мудра сказана», — падумаў, і ў яго ўяўленні ўсё зводзілася да яго сям'і. Ды ці сапраўды ўсё? Вось Міхась, ён толькі пра сябе думае. Матка неяк заўсёды больш ласкава падыходзіла да Міхася. Ён і паспаў даўжэй і ласунак які дастаў. А да цяжэйшай работы ён не гарнуўся. І цяпер яшчэ бакі абівае. Яму хоць бы што.

Вось і горад. Колькі тут людзей! А Янка чуўся як бы на пустыні. Як бы было добра, каб мець тут кагосьці блізкага, ну хоць бы Міхася.

4. ЯНКА ВЯРТАЕЦЦА ДАМОЎ

Заціхлі апошнія стрэлы. Янка з тысячамі іншых вяртаўся дамоў.

Вось і Варшава. Мора грузу і попелу. Дзе-нідзе кратаюцца людзі з лапатамі, ламамі. Ці ж змогуць мурашкі зраўняць гору? Так дробнымі выглядаюць людзі ў агроме чакаючай іх работы.

А вось замёршы комін тырчыць недарэчна да неба на разбураным корпусе фабрыкі. І тут група рабочых.

— Колькі вам плацяць? — пацікавіўся Янка. «Хто ведае, як там з гаспадаркай», мо' і самому прыдзецца пайсці на заробак».

— Пакуль нічога. Але вось уладзіцца — усё заплацяць. Улада цяпер нашая, — адказаў рабочы. — Вось закасвай рукавы ды бярыся за работу.

— Спяшаюся дамоў, на гаспадарку, — тлумачыўся Янка. «Як жа добра, — думаў ён, — што вяртаюся дамоў і буду працаваць для сябе, не чакаючы нічыёй ласкі!»

5. ЯНКА І МІХАСЬ

Работа ў Янкі кіпела ў руках. Ён быў моцным мужчынам. Зрабіўшы ўсё, што трэба па гаспадарцы, ён ішоў на заработкі, якіх цяпер кожнаму хапала. Ён купіў каня, гадаваў дзве каровы, гадаваў свіней. Ён зрабіўся фактычным гаспадаром, і без яго рады нават бацька не рабіў нічога.

Затое Міхась не прыкладаўся асабліва да працы. Ён любіў хораша адзецца, добра з'есці і выпіць з сябрамі. Янка глядзеў на гэта крыва, часам пабурчэў пад носам, але быў згодлівы, не любіў звад.

Але справа Міхася хутка вырашылася. Пазнаўшы багатую дзяўчыну ў суседняй вёсцы, ён пайшоў у прымы. Праўда, што каштавала нямала. У пасаг далі дзве каровы, свінню, грашмі некалькі тысяч, дый вяселле каштавала. Затое Янка цяпер адчуваў сябе поўным гаспадаром...

6. ЦЁШЧА І НЯВЕСТКА

Незадоўга Янка ажаніўся. Жонка трапіла згодлівая і пільная. Яна ахвотна бралася за ўсякую работу. Матка пачаткова была задаволена. Пасля гэта яе пачало нерваваць. Яна пачулася непатрэбнай, пагарджанай, забытай.

«Выгадавала гэтую дубіну, вынасіла на руках у бяссонныя ночы, выплакала рэчку слёз, а цяпер чужая жанчына завалодала яго сэрцам, яго думкамі. Матка непатрэбная. У гаспадарцы, дзе кожны прадмет зліты маім потам, распараджаецца, як сваім, чужая жанчына».

Л. МАЙСЕЮК

„НЕ ТУРБУЙСЯ — ТУТ ТЫ ЗНОЙДЗЕШ ДАПАМОГУ...”

Будынак Прэзідыума ваяводскай рады нарадовай у Беластоку. II паверх, пакой 137. На дзвяра: надпіс: Аліментацыйная секцыя Польскага камітэта грамадскай дапамогі. У калідоры доўгая чарга жанчын. Чакаюць...

Не з дабра переступаюць кабеты гэты парог. Прыводзіць іх сюды часцей за ўсё бяда. У кожнай быў калісьці «свой» муж, быў, ды прапаў недзе, пакінуўшы за сабою адзіны след: дзяцей, якім трэба даць есці, якіх трэба апрануць, вучыць, проста гадаваць. З-за дзвярэй даходзяць аднастайныя, манатонныя галасы. Усе справы страшэнна падобныя адна на другую, ва ўсіх амаль той жа прыгожы пачатак і такі сумны канец!

— Панічка, — кажа адна кабета, — след па ім загінуў, а я ні залатоўкі пры душы! Двое дзяцей жа, чым іх карміць?!

— Мілая вы ж мая, — звяртаецца да кіраўніка секцыі, суддзі ваяводскага суда, грамадзянкі Сержук другая жанчына, — ён мне плаціць, як яму прывіне! Раз прыдуць грошы, раз няма...

— Я не магу даць рады, — гаворыць трэцяя. — Што можна зрабіць за дзвесце злотых, калі двое дзяцей на карку?

І гэтак праз некалькі гадзін, па дзесяць, дваццаць нават кабет у дзень. Усе справы падобныя, ва ўсіх адзін пачатак і канец.

— Заданне нашай секцыі, — кажа суддзя Сержук і ўсміхаецца, — гэта, дасціпна гаворачы, пераконванне ўсіх, каб яны рабілі добраахвотна тое, да чаго іх забавязвае не толькі сумленне, але і параграф! Мы намаўляем задоўжаных бацькоў да ўплачвання належных грошай, мы просім у каморнікаў больш рашучых мер, урэшце мы пераконваем суд у тым, што бацька хоць і плоціць, усё ж такі часта плоціць замала! Зараз, — працягвае яна, — у нас зарэгістравана 74 справы, ды яны прыбываюць штодня. А секцыя наша маладая, не ўсе патрабуючыя жанчыны аб ёй ведаюць.

— Вы, значыць, проста ўпаўнамочаны весці гэтыя ўсе справы перад судом? — пытаюся.

— Так, нас упаўнамочваюць жанчыны. Ды мы ж не толькі так сказаць «афіцыйна» выступаем перад судом! Мы памагаем кабетам размовай, парадай, інтэрвенцыяй ва ўстановах... Тут адзначу адну нештодзённую з'яву, асаблівасць толькі нашага ваяводства. Менавіта ўсе адвакаты ў Беластоку справы секцыі перад судом вядуць бясплатна. Гэта грамаднае аблягчэнне і помач. Становішча нашых беластоцкіх адвакатаў сустрэлася з зацікаўленнем у Варшаве...

— А што характэрна для працы секцыі? — перарываю.

— Наш дэвіз — лагоднасць! Павінна вам сказаць, што было шмат такіх спраў, дзе толькі мы маглі дайсці да паразумлення з задоўжаным бацькам. Ён ахвотна даўся пераканацца і плоціць рэгулярна.

— Значыць, былая жонка не мела ўжо на яго ніякага ўплыву?

— Вось у тым то і справа, што ёсць яшчэ жанчыны, якія лічаць аліменты аружжам у барацьбе з мужам, які паспеў пакінуць сям'ю. І адгэтуль падобныя справы.

— Як бы вы падзялілі сваіх наведвальнікаў?

— Іменна на тых, якіх прыводзіць сюды бяда, і тых, якія больш увагі звяртаюць на так сказаць «маральны бок справы», як я ўжо вам гаварыла. Ну, гэтых зразумела меншасць, хоць гэта таксама свайго роду праблема, да якой вырашэння мы дасканала надаемся.

— Можа яшчэ нейкую сенсацыю з вашых спраў, — прашу ў суддзі Сержук.

— Калі ласка. Усе наогул пераконаны, што аліменты плоцяць, або не хочуць плаціць бацькі. Тым часам ёсць у мяне справа, дзе якраз жонка пакінула мужа з пяццю дзяцьмі і ні за што не хоча плаціць!

— Значыць, гонар мужчынскага роду падратаваны? — смяюся.

— Выходзіць так. Ды і наогул ёсць шмат мужчын, якіх мы ў сілах пераканаць адной размовай. Яны надзвычай здзіўлены, што іх не лаюць, ім не пагражаюць, як гэта часценька робяць жонкі, а проста тлумачаць, што гэта іх абавязак, і калі не выканаюць яго — справа пойдзе ў суд. Тут між іншым таксама плюс секцыі.

Трэба адзначыць, што размовы, якія праводзіцца ў секцыі, характарызуюцца спакойным тонам. І гэта мае свой уплыў. А найважнейшае хіба тое, што кожная бездапаможная жанчына тут знойдзе помач і добрае слова. Тым больш цэннае гэта для ўсіх тых, хто не зможа ў жыцці «распіхацца локцямі». Запішыце: Прэзідыум ваяводскай рады нарадовай. Беласток, вуліца Міцкевіча 6. Пакой 137. Аліментацыйная секцыя Польскага камітэта грамадскай дапамогі. Дні прыняцця: панядзелкі і пятніцы. Гадзіны: ад 16^{00} да 18^{00}.

Да Міжнароднага з'езда славістаў у Балгарыі

Восенню г.г. у Сафіі адбудзецца чарговы V Міжнародны з'езд славістаў. Гэтае вялікае навуковае мерапрыемства згуртуе выдатных знаўцаў гісторыі паасобных славянскіх літаратур, а таксама даследчыкаў міжславянскіх літаратурных адносін. Да гэтай падзеі падрыхтоўваюцца зараз і польскія славісты. Выйдуць у прыватнасці з друку спецыяльныя працы і публікацыі. Польскае людазнаўчае таварыства, напрыклад, выпусціць у жніўні спецыяльны нумар свайго органа «Літаратура людова», якога тэматыка будзе шчыльна звязана з гэтай падзеяй. Адзначым тут, што сярод аўтараў сафійскага нумару «Літаратуры людовай» апынікца таксама і журналіст «Нівы» Мацей Канапацкі, які падрыхтаваў працу п.з. «Элементы фальклору татараў на польска - беларуска - літоўскім пагра-

(Працяг на стар. 7)

БАГУШЭВІЧ — ЖУРНАЛІСТ

(Працяг са стар. 3)

розныя фірмы выступілі з 270 экспанатамі. Паэт наракае, што дагэтуль гэтыя выстаўкі былі вельмі слабыя, амаль так слабыя «як узровень сельскай гаспадаркі ў нашай краіне» («Край», 1888, № 39).

Асабліва шмат карэспандэнцый, закранаючых пытанні гарадскога жыцця, знаходзім у 1889 годзе. У іх Багушэвіч праяўляе энергічныя клопаты аб справах культуры ў самым шырокім сэнсе гэтага слова. Вось піша аб неабходнасці пабудовы новага тэатра, таму што аднаго для горада з 120 тыс. жыхарамі ўжо не хапае. Паэт крытыкуе ўраднікаў гарадскога савета, якія ўвесь час адкладаюць пабудову тэатра і займаюцца толькі бюракратычнай перапіскай («Край», 1889, № 15). З выключна вялікай сілай абрушваецца Багушэвіч на абыякавыя адносіны віленскіх гарадскіх улад да асветы, на якую, як адзначае, прызначана толькі 6 тысяч рублёў. І тут дае нам цікавае супастаўленне з выдаткамі на паліцыю, якая праглынае 90 тысяч рублёў, г. зн. адну трэцюю частку гадавога бюджэту. Аўтар карэспандэнцыі абапіраецца, несумненна, на добра вядомых яму фактах, калі смела сцвярджае, што Вільня выдае найменш грошай у маштабе усёй Расіі на культурныя патрэбы («Край», 1889, № 30).

Уважлівы назіральнік гарадскога жыцця — Францішак Багушэвіч — прысвячаў нямала месца ў часопісе і школьнай моладзі. Адна з такіх карэспандэнцый прасякнута шчырымі клопатамі аб яе здароўе і добрае фізічнае развіццё. Гуляючы па гораду, паэт не раз бачыў бледныя, змучаныя твары вучняў, пазбаўленых умоў належнага ім адпачынку, культурнай, неабходнай маладому арганізму забавы. З вялікім хваляваннем сёння чытаем словы Багушэвіча, у якіх усе думкі гэтага сумленнага і разумнага чалавека паўсядзённа знаходзіліся на баку добрай справы. Ва ўспамянутай карэспандэнцыі паэт клапоціцца пра свежае паветра ў відаць цесным памяшканні Віленскай гімназіі. Ён піша: «Трэба было б задбаць перш за ўсё аб свежае паветра для нашых школьнікаў пакуль з рачункам прыдзе гімнастыка, якую, як вядома, улады павінны неўзабаве ўвесці ў школах у шырэйшым чымсьці дагэтуль маштабе.» У артыкуле аўтар заахвочвае прызначыць у зімовы час Кафедральную плошчу ў Вільні пад каток: «Зімою гэтая плошча дасканала надавалася б пад вучнёўскі каток, на якім маглі б гімназісты старэйшых класаў займацца гэтым прыемным і здаровым спортам» («Край», 1889, № 34).

Не абмінаў Багушэвіч у карэспандэнцыях і спраў тагачасных гарадскіх нізоў — рабочых. Жыва рэагаваў на сацыяльную несправядлівасць, адлюстроўваючы на старонках «Края» вялікае гора і нястачы пралетарыята. Асабліва варты нашай увагі артыкул п.з. «Віленскі пралетарыят і прыезд чужых рабочых» («Край», 1890, № 12). Паэт малюе тут карціну гаротнага жыцця беспрацоўных, надарэмна шукаючых нейкай работы ад ранку да ночы, намагаючыхся здабыць хаця б залатоўку, каб купіць хлеба для галоднай сям'і. Такім чынам Багушэвіч паказвае нам яшчэ адзін бок тагачаснага эксплуататарскага ладу, поўнага вялікай несправядлівасці і патаптання чалавечай годнасці. Хвалявалі Багушэвіча і літаратурныя падзеі. Вітае, напрыклад, выхад новага выдання твораў Уладзіслава Сыракомлі, называючы іх «скарбам». («Край», 1891, № 2). Зусім не здзіўляюць нас такія адносіны беларускага паэта да гэтых твораў, калі прыпомнім, колькі ў яго жыццёвых каляінах знаходзіцца доказаў вялікай павагі да Вясковага лірніка.

Журналісцкая дзейнасць Францішка Багушэвіча, так як і паэтычная творчасць варта вялікай увагі. Яна, адлюстроўваючы адносіны беларускага паэта да праяў тагачаснага жыцця, дазваляе ў больш выразных абрысах убачыць гэтага добрага і светлага чалавека. Аб такіх людзях, як Францішак Багушэвіч, кажам, што пакінулі ў гісторыі частку сябе. Дык не забывайма, што, гаворачы аб ім, мы павінны мець на ўвазе і гэты толькі што прадстаўлены намі бок дзейнасці пісьменніка — дзейнасці таксама каштоўнай і агульнакарыснай.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

САЛА

У сэрцы маткі нарастала зайздрасць і бунт, якія пературыліся ў антыпатыю да нявесткі. Яна пачала без дай прычыны прыдзірацца да яе, стараючыся ёй дакучыць.

Нявестка ўступала, не адказвала на правакацыйныя зачэпкі, калі не было мужа ў хаце, уцякала да суседзяў. Гэта яшчэ больш раздражняла матку. Хай бы хоць адгрызлася. Была б аказія збэштаць, адвесці душу, разладаваць сэрца, дзе паволі накапілася столькі горычы. А то бач яе! Закруціла хвастом, пайшла пані вялікая, абразілася.

Пры мужу і Янку паўстрымоўвалася. Затое, калі іх не было дома, нявестка не магла падысці да печы, даткнуцца да гаршчка, нават узяць кавалак хлеба.

— Не, гэтага я больш не вытрымаю, — скардзілася яна Янку. — Чым я да яе лепшая, тым больш зьвяром на мяне глядзіць.

— Пацярпі, неяк уладзіцца, — дараджваў муж. І калі толькі мог прысці дамоў, нават здалёк прыходзіў удзень, каб накарміць жонку. Калі ж працаваў далёка, жонка цэлымі днямі была галодная.

Скардзіўся бацьку. Матка плакала, скардзілася, што да яе беспадстаўна чапляюцца. Супакойвалася на некалькі дзён, а пасля паўтаралася зноў.

Трэба было шукаць нейкага выхаду. І тут Янку ўспомніліся рабочыя, якія ўзяліся за адбудову фабрыкі, нягледзячы на тое, ці хто ім заплаціць. Сёння там ужо дымяць коміны, а ад грузу асталіся толькі ўспаміны.

«Кінуць усё гэта к чорту і паехаць дзесьці на Слёнск у капальню. Тысячы там жывуць і жывуць лепш ад мяне. Пражыву і я».

Янка паехаў у Катовіцы. Вярнуўся за чатыры дні, каб уладзіць на час жонку, забраць патрэбныя рэчы.

У хаце выбухла бура. Бацька накрычаў на Ганну, нават біць соваўся. Ганна плакала, заракалася, што ніколі больш дакучаць нявестцы не будзе. Абое прасілі, каб Янка не пакідаў гаспадарку.

Янка вёў у духу цяжкую барацьбу. Ён не давяраў матцы і ахвотна б аддзяліўся. Адначасова яму было цяжка расстацца з гаспадаркай, якую ён сваім мазалём паставіў на ногі, і якая пасля смерці бацькі сталася б поўнасцю яго.

З фабрыкамі, з шахтамі ўсяк бывае. Ён прыпомніў мёртвыя коміны, якія тырчэлі над разваленымі карпусамі фабрык пасля вайны, а гаспадарка заўсёды дасць кавалак хлеба.

— Ну дык што будзем рабіць? — звярнуўся ён нерашуча да жонкі. Жонку нічога не звязвала з гаспадаркай і яна ахвотна адышла б ад сварлівай цёшчы, але яна вычула ў яго тоне нотку просьбы і не рашалася накідаць яму сваёй волі.

— Твая сям'я, ты сам рашай, — адказала яна.

Янка вырашыў застацца.

7. КАВАЛАК САЛА

Пачаткова як бы ўсё паправілася. Матка прыціхла і не зачапляла нявесткі. Толькі штораз часцей пачала адведваць малодшага сына Міхася.

Разам з гэтым з дому знікала мяса, сала, масла. Суседзі гаварылі, што бачылі матку з вузялком, часам, не знайшоўшы нікога з сям'і Міхася дома, хавала вузялок у бульбяніку.

Намякнуў пра гэта маці.

— Што ты, зладзейку ўжо з мяне робіш? Ну, занесла яблыкаў. Вунь у садзе вецер накалаціў, на зямлі гніюць. А ў іх жа няма. Дык шкада табе? Вось чаго я дачакалася за свае крывавыя мазалі, чарвівага яблыка шкадуюць!

Доўга так прычытала маці і ў святле яе слоў закід Янкі прыбіраў размеры злачынства.

Янка шкадаваў, што распачаў гутарку на гэту тэму. А яшчэ больш шкадаваў, што згадзіўся астацца на гаспадарцы.

Цяпер зрабіць гэта было б цяжка. Сям'я павялічылася. Прышло на свет дзіця. Жонку з дзіцём пакідаць на доўгі час не хацелася, а сямейнаму чалавеку знайсці кватэру нялёгка. Дый і гаспадарка задоўжана. Пачаў будавацца. Справіў новы інвентар. Трэба было сплачваць даўгі. Не меў сумлення ў гэткай сітуацыі пакінуць самога бацьку, які б з гэтым не парадзіў. Не, трэба падцягваць пояс, а цягнуць лямку. А на дадатак гэтыя вынасы з дому — тады, калі не было чаго даць з'есці жонцы, якая карміла дзіця. Пра сябе ён не думаў. Ён сам прывык да ўсяго.

Прабаваў гаварыць з Міхасём.

— Ты лепш сваёй мазгаўнёй варушы ды менш прыслухоўвайся розным плёткам, — адгукнуўся той. — Патрэбна мне тваё мяса! У мяне свайго хапае, прыдзі, дык і табе кавалак дам.

Янка сцярпеў насмешку брата. Цяжка было знайсці пераконваючы адказ. І было б усё добра, каб далей не знікалі прадукты. Янка скрыгатаў зубамі са

(Працяг на стар. 7)

Слаўны савецкі вучоны, лаўрэат Нобелеўскай прэміі, член Акадэміі навук СССР **Леў Ландау** паволі выздараўлівае. У мінулым годзе (мы пісалі аб гэтым) ён быў моцна паранены ў самахадовай катастрофе. (вл)

ПАРАДЫ

Што рабіць, калі губы лушчацца? Як падняць апушчаныя вуглы рота?

Непрыемна, калі губы лушчацца, пакрыты дробнымі маршчынкамі. Непрыгожа выглядаюць і апушчаныя вуглы рота. Усяго гэтага можна пазбегнуць.

Карысна змазваць губы на ноч і ўдзень, перад выхадам на вуліцу, змякчаючымі крэмамі або сумессю жаўтка з дзвюма сталовымі лыжкамі гліцэрыны. Пазбягайце вельмі гарачай ежы, не кусайце і не аблізвайце губы.

Калі на губах паявіліся маршчынкі, масіруйце губы любым пажыўным крэмам: рабіце лёгкія круглыя рухі ад сярэдзіны да вуглоў рота сярэднімі пальцамі абедзвюх рук. Губы не напружвайце, а, закончыўшы масаж, прарабіце лёгкае пастукванне кончыкамі пальцаў.

Каб падняць апушчаныя вуглы рота, рабіце па пяць — шэсць разоў наступныя практыкаванні: закрыўшы рот, адцягвайце вуглы ў бакі, як пры смеху. Паўтарыце тое ж практыкаванне, паўадкрыўшы рот.

ДЗЕННІК КАСМАНАЎТА К. 10)

ДА СТАРТУ ГАТОЎ!

5 САКАВІКА. Цаной пэўных намаганняў я адзеты ў скафандр і шлемафон. Цяпер засталося прарабіць нядоўгі шлях па лесвіцы ўверх. Там кабіна карабля. Першае, што я раблю, зручней усеўшыся ў крэсле, — падключаю вентыляцыю скафандра і наладжваю радыёсувязь. Цяпер трэба самым старанным чынам праверыць усю прыборную гаспадарку карабля, пераканацца ў надзейнай рабоце ўсіх сістэм.

У навушніках перыядычна аб'яўляецца передстартавы час. Калі чыйсьці далёкі голас данясіць да мяне словы аб пяцімінутнай гатоўнасці, сэрца ледзь замірае, прыліў напружання крыху скоўвае да гэтага расслабленыя мускулы, але гэта хутка праходзіць.

— Самаадчуванне выдатнае. Да старту гатоў.

Сказаўшы гэту фразу, я пачынаю чакаць. Цяпер пяць мінут здаюцца вечнасцю. Нават секундная стрэлка на бартавым гадзінніку, якая звычайна рухомая і вечна імкнецца нястрымна наперад, быццам нехаця паўзе па крузе. Яшчэ крыху, яшчэ некалькі дзяленняў і...

Голас Зямлі камандуе:

— Падрыхтавацца да старту. Увага! Старт!

Я заміраю ў чаканні. Магутны гул парушае цішыню, якая ўжо стала прывычнай. Значыць мой палёт у космас пачаўся.

Дакладваю аб ходзе вывядзення карабля на арбіту, аб сваім самаадчуванні, аб тым, што відаць праз ілюмінатар. Шум не змаўкае, і я мімаволі стараюся гаварыць мацней, хоць у гэтым і няма патрэбы.

Увесь час сачу за прыборамі на пульце, міганнем сігнальных лямпачак, настройкай радыёапаратуры. У гэтым цяпер мая работа.

За ілюмінатарам — цемра начнога неба, усеянага надзвычай яркімі зоркамі. Яны павольна плывуць насустрач караблю. З Зямлі такое не ўбачыш. Але любавацца гэтай прыгажосцю няма калі. Па заданню я павінен выканаць цэлы рад аперацый і апісаць іх у борт - журнале.

Кідаю позірк на гадзіннік. Цяпер час ляціць. Карабель ужо над заходнім паўшар'ем.

Дакладваю час. Запытваю, як прынялі мяне. Зямля ў сваю чаргу запытвае маё месцазнаходжанне. Вызначаю каардынаты і дакладваю, што карабель ляціць над Атлантыкай. Потым вяду саманазіранне. У бартавым журнале запісваю паказчыкі пульса і дыхання. Пакуль усё нармальна.

Прашу, каб мне дазволілі ўключыць ручное кіраванне. Просьба спачатку застаецца без адказу, чакаю. І вось у навушніках доўгачаканае:

— «Арол», «я — «Зямля». Ручную арыентацыю дазваляю».

Не спяшаючыся, спакойна паўтараю ўсё тыя аперацыі, якім так доўга вучыўся на Зямлі.

...Заканчваецца апошні віток. Рыхтуюся да спуску.

Калі адкрылі люк і я пакінуў кабіну, мяне падхапілі моцныя рукі хлопцаў і тры разы падкінулі ўверх. Усё гэта суправаджалася смехам і вясёлымі жартамі.

Я быў у космасе! Мой палёт працягваўся столькі часу, колькі спатрэбілася Юрыю Гагарыну для яго першага арбітальнага палёту. Але я «лятаў» на Зямлі. Усё аб чым я напісаў, звычайная трэніроўка. Такіх многа. Яны патрэбны для адпрацоўкі навыкаў кіравання, арыентацыі, радыёсувязі і многага іншага. Мы вучымся дзейнічаць у аварыйных сітуацыях, калі патрэбны надзвычай дакладныя і хуткія меры.

Вельмі многае мы павінны ўмець і ведаць. Такі суровы закон космасу. І мы вучымся. «У нас жа яшчэ ў запасе 14 мінут».

«Авіяцыя і касманаўтыка»

ЖЫВЫЯ ТАРПЕДЫ

Аб «людзях-тарпедах», таямнічым узбраенні японцаў, свет даведаўся толькі ў апошніх месяцах другой сусветнай вайны. Японскія матросы, атакуючы сваімі тарпедамі амерыканскія караблі, добраахвотна ішлі на смерць у нейкай фанатычнай экстазе. Жывыя тарпеды назвалі «Кайтэн», што абазначае «дарога ў рай».

Усе японскія крыніцы згодна сцвярджаюць, што не было ніводнага выпадку, каб матрос, які кіраваў тарпедай, выйшаў цэлы пасля яе выбуху. Кожная ж такая ракета мела ў сабе 550 кілаграмаў пякельнай узрыўчаткі. Прадукцыю жывых тарпед японцы пачалі ў лютым 1944 года. У верасні гэтага ж года непадалёк марскога флота Курэ на востраве Оцудзіма, арганізавана сакрэтную школу пад крыптонімам «База 11». У школу з'явілася 2000 добраахвотнікаў, пераважна афіцэраў марскога флота. Камандванне базы адкінула заяўкі кандыдатаў, у якіх былі сем'і, дзеці. Выбрана 200 рашучых на ўсё матросаў. Яны першы раз пабачылі стройныя, пятнаццаціметравыя сталёвыя цыгары. Гэта былі тарпеды. Першае выступленне жывых тарпед апісаў навочны сведка добраахвотнік Ютака Екота: «Першы баявы рэйс з тарпедамі «Кайтэн 1» даканала група падводных лодак «Кікусуі». На кожнай лодцы змешчана па чатыры тарпеды. На развітанне з маладымі добраахвотнікамі прыбыў камандзір шостага падводнага флота адмірал Міва. На пярэдадні выезду ўсе асабістыя рэчы добраахвотнікаў запакавана ў спецыяльныя пачкі, каб выслаць іх сем'ям. На пачках умешчана кароткія напісы: «Навекі адданы яго вялічаству», або «Японія навекі краінай багоў». Вечарам 6 лістапада 1944 года на банкеце падана каштоўныя закускі і напіткі. Потым адбылася кароткая ўрачыстасць. Аркестр заіграў імператарскі марш. Афіцэрам уручана шаблі. Раніцай у суправаджэнні флатыллі кацераў падводныя лодкі пачалі рэйс. Група «Кікусуі» мела атакаваць амерыканскія караблі, якія стаялі на якарах пры востраве Палан. Першую «Кайтэн 1» вёў малады прыгажун — Нісіна. Галавы рулявых «жывых тарпед» упрыгожвалі «хатімакі», белыя павязкі, сімвал іх непарушнай волі барацьбы. Перад выхадам з падводнай лодкі Нісіна пакінуў ліст наступнага зместу: «Дзённая абсервацыя даказала, што непадалёк знаходзіцца сто варожых караблёў. На жаль, маем толькі 8 тарпед. Гэта замала. Шкада. Дзякую за дапамогу. Перадайце прывітанні тым, якія пойдуць за намі.»

Цяжка ўдакладніць тое, што адбылося потым. Нісіна даплыў сваёй тарпедай да месца пастою амерыканскіх караблёў і ў 5[30] раніцы затапіў танкер «Міссісіпі». Зарыва пажару асвяціла ўвесь заліў. Што зрабілі іншыя жывыя тарпеды — невядома. Ніводзін з іх не трапіў у цэль і не вярнуўся на базу.

Да чэрвеня 1945 года, у ваенных дзеяннях супроць марскіх сіл ЗША, прыняло ўдзел 23 японскіх падводных лодак узброеных жывымі тарпедамі. Паводле японскіх дадзеных затапілі яны 32 амерыканскія караблі. Амерыканцы ізноў сцвярджаюць, што японскія жывыя тарпеды затапілі толькі адзін танкер. Па чыім баку праўда — невядома. Камандванне японскага ваеннага флота падае, што ў баявых дзеяннях загінула 80 рулявых жывых тарпед, а 16 ў час выпрабавання іх.

Апр. (вб)

ЭКЗОТЫКА СТАЛІ

Васіль Барышэўскі расказаў нам нядаўна аб мартэнаўскіх печах Ногай Гуты, якія выплаўляюць сталь. Расказваў нам словамі. Для дапаўнення рэпартажа даем здымак, які нядаўна атрымалі. Як адбываецца выплаўка сталі, можна тут убачыць.

Здымак зроблены ў гуце «Покуй» у Бытомю. Бачым на ім момант спуску сталі з вялікай печы.

(вл)

На спаборніцтве ў Маскве савецкі плывец Іван Карэтнікаў устанавіў новы рэкорд Еўропы на 200 м. класічным стылем. На здымку **Карэтнікаў** (справа) і другі на гэтай дыстанцыі аўстраліец **Браян**. (вл)

КІБЕРНЕТЫЧНЫ „ЭКЗАМЕНАТАР"

Перфарыраваныя карткі павінны прыйсці на змену экзаменацыйным білетам. Пры гэтым праверку студэнтам прыдзецца трымаць перад непадкупнай аб'ектыўнасцю электронікі.

Выраб першага кібернетычнага «экзаменатара» з перфарыраванай праграмай заканчваецца ў Ленінградзе. Адна такая машына без пераналадкі можа правяраць веды студэнтаў па многіх прадметах.

Свае адказы на пытанні і вынікі рашэння задач студэнт паведаміць з дапамогай пераключальнікаў. На яго імяннной картцы кібернетычны «педагог» адзначыць правільнасць адказу і зафіксуе час, патрачаны на яго падрыхтоўку. У канцы «гутаркі» машына выставіць на картцы ацэнку ведаў.

Схема кібернетычнага «экзаменатара» распрацавана грамадскім канструктарскім бюро студэнтаў фізіка-механічнага тэхнікума.

Трыбуна чытачоў

ЛЁН І ТРАВА

Я шмат кніжак прачытаў на сельскагаспадарчыя тэмы, але нідзе не сустрэў такой парады, што лён можна сеяць з травой. Такую параду я ўчуў ад сялян на кірмашы. І вось я рашыў выпрабаваць гэты метад. Меў я 0,30 га мала вартаснага лугу. Позняй восенню заараў я гэты луг глыбінёю на 20 см. Ранняй восенню поле завалачыў лёгкімі баронамі, каб стрымаць выпароўванне вады з глебы. У другой палове мая прыступіў да сяўбы. Высеяў калійныя ўгнаенні ў адносінах да га: суперфасфату 100 кг і калійнай солі 150 кг. Поле заспружынаваў, завалаваў углубным валам. Потым пасеяў лён сеўнікам, шырынёй у 12 см. радок ад радка, высеяў 50 кг на га. Прамысловы лён высяваецца да 150 кг на га, але трэба зменшыць высеў тады, калі яго сеецца з травою. Траву сеяў рукамі і высеяў каля 40 кг на га (гэта была мяшанка траў). Поле завалачыў баронамі і завалаваў гладкім валам. Расліны добра ўзышлі і буйна раслі. Лён вырас вышынёю ў 120 см. Рваў я яго рукамі і выносіў з поля, каб не даптаць маладой травы. Лён прадаў у ІІ-гі і ІІІ-ці класы. Восенню на гэтай траве пасвіліся каровы, а да снегу яна яшчэ вырасла на 5 см. Вясною на луг даў калійныя ўгнаенні ў складзе: азот, суперфасфат і калійная соль. Цяпер там вельмі добры луг. І другія сяляне ўбачылі і пераканаліся, што такое сеянне можна прымяняць без страху.

В. Весялоўскі

НАСТАЎНІКІ І МОЛАДЗЬ

(Працяг са стар. 4)

Харкевіч і Максымюк (Ляўкова). І так, гурток надалей ажыццяўляе сваю дзейнасць. Доўга на вечарах у святочныя дні плывуць у перапоўненым пахам чаромхі і бэзу паветры непаўторна мілагучныя парыўныя мелодыі песняў, задорныя гукі самотнага гармоніка і частушкі, журботныя мелодыі мандаліны ў руках М. Іваціка і жартоўныя прыпеўкі дзяўчат. Часта моладзь пачала арганізаваць кароценькія супольныя патанцоўкі. І моладзь зноў забыла пра нуду і бездапаможнасць на вёсцы. Яна паспяхова прадаўжае далейшы этап развіцця мастацкай самадзейнасці.

Я. Цялушэцкі

Брава ласінскія спартсмены

8 мая ў вёсцы Ласінка адбылася сустрэча спартсменаў чатырох школ: Кленік, Тынявіч, Крыўца і Ласінкі. У час гэтай сустрэчы быў наладжаны розыгрыш ручнога мяча. Удзел у розыгрышы прымалі дзяўчаты і хлопцы. Пачаткова ігралі дзяўчаты з Ласінкі і Тынявіч, перамаглі Тынявічы 4:0. Больш цікавая гульня адбылася паміж хлопцамі. Пераможцамі аказаліся ласінскія спартсмены. Цяпер гэтая каманда сыграе ў ручны мяч з камандаю ў Дубічах і прыме ўдзел у павятовым розыгрышы ў Гайнаўцы. Жадаем добрых поспехаў.

Міша Тэлешэўскі
Рэпіска

НОВЫ МОСТ

У вёсцы Сушчы на рацэ Нараў будуецца новы мост. Гайнаўскі і Беластоцкі паветы пачалі яго будаваць у месяцы верасні 1962 года, а абяцаюць закончыць у ліпені г.г. Як будзе мост, тады пачне хадзіць ПКС. З Ляшукоў у Ляўкова ўжо рэмантуюць дарогу. Людзі вельмі задаволены і таму з нецярплівасцю чакаюць на заканчэнне будовы новага маста.

Мікалай Харкевіч
Ляшукі

НАЙВАЖНЕЙШАЕ МОЛАДЗЬ

Раней у вёсцы Міхноўка было весела і шумна. А гэта дзякуючы таму, што было шмат моладзі. У летнія вечары збіраліся дзяўчаты і хлопцы, спявалі песні, смяяліся, гутарылі. Старэйшым таксама было прыемна паслухаць, як моладзь спявае, паглядзець, як яна гуляе, успомніць свае маладыя гады.

А зараз усё стала інакш, зараз сумна, ціха. А чаму? Таму што мала моладзі, а вёска без моладзі, як лес без птушак. Можа меншыя падрастуць і развесяляць вёску?

Яўгені Рэснт
Міхноўка

Да Міжнароднага з'езда славістаў у Балгарыі

(Працяг са стар. 5)

нiччы». У гэтай працы ўдзяляецца шмат увагі звычаям і побыту татарскага насельніцтва Беласточчыны, якое на працягу доўгіх стагоддзяў знаходзілася пад моцным уздзеяннем беларускай культуры.

Да Міжнароднага з'езда славістаў па[illegible]ыхтоўваюцца таксама і беларускія вучоныя.

Калі разыходзіцца аб наш штотыднёвік, дык ён не раз удзя[illegible] увагу ўзаемаадносінам паміж нашымі братнімі славянскімі літаратурамі, асабліва ў публікацыях М. Канапацкага.

Эмка

ЦІ НЕ СОРАМНА?

Ёсць у Гайнаўскім павеце вёска Збуч, ля якой праходзіць шаша з Гайнаўкі ў Бельск. У вёсцы ёсць школа, новая крама, пажарная каманда, радзільны дом, а ў гэтым годзе будуць будаваць млечарню. Акрамя таго ёсць тут адрэзак дарогі, каля 200 метраў, якую ўжо 2 гады сяляне Збуча ладзяць грамадскім чынам. І так паладзілі, што не толькі там ніхто не праязджае, але і сабаку на гэту дарогу цяжка нагнаць. Людзі, якія жывуць ля дарогі, выліваюць ваду з мылам і іншае. Яны думаюць, што гэта не дарога, а які-небудзь адходны роў.

Жыхары Збуча. Ці не сорамна вам?

КАВАЛАК САЛА

(Працяг са стар. 5)

злосці, але вымушаны быў маўчаць. Доказаў ніякіх не меў, а людзі ці мала чаго гавораць?

8. ЗЛАЧЫНСТВА

Янка малаціў у гумне разам з бацькам збожжа. Дамоў прыйшоў па мяшок. Шукаючы ў сенях мяшка, ён наткнуўся пад сявенкай на торбачку. Развязаў яе, глянуў, у ёй ляжаў кавалак сала.

Ён аж затросся са злосці. Паклікаў бацьку.

— Вось, глядзі, ты не верыў, на вынас прыгатавала. Я раблю, як вол, і ўсё для чорта лысага.

Ён лічыў у гэты час сябе найбольш пакрыўджаным чалавекам на свеце. Бацька стаяў збянтэжаны. Яму было шкада сына і сорамна за Ганну.

Толькі Ганна не страціла галавы.

— Ты зноў з гэтым салам прычапіўся, — наступала яна на Янку, — замнога адрэзала на абед, не хацелася несці назад у склеп, дык і адлажыла кавалак.

— Дык нашто было ў торбачку класці? — прабаваў збіць яе з панталыку Янка.

— А што, ты хацеў ката салам карміць? — Гэтая памаўза не толькі пад сявенку, але і пад кадушку ўціснецца.

Гмах доказаў Янкі аказаўся зноў збудаваным на пяску. Збіць аргументацыю маткі ён не меў чым. Адначасова быў упэўнены, што праўда па яго баку. І тое, што ён не мог даказаць сваю праўду, даводзіла яго да шалу.

Ён сплюнуў са злосці і завярнуўся, каб выйсці на двор. Але матка хацела ўмоцніць сваю перамогу. Яна заступіла яму дарогу.

— Матка табе нічога не значыць, матка зладзейка. Гэта цябе ўсё твая ляфірында так павучае...

Не скончыла. Ён сам не памятае, як гэта ўсё сталася, як біў рукамі і нагамі кволае старэчае цела, грудзі, якія яго выкармілі, рукі, якія яго ласкалі і насілі ў бяссонныя ночы...

— Я яму выбачаю, я была для яго нядобрай, — сказала ў бальніцы перад смерцю маці.

А ці выбачыць яму грамадства?

В. САВА

Дарагое СЭРЦАЙКА!

Жыву ў вёсцы Р., Бельскага павета, пры бацьках на гаспадарцы. Маю 17 год. Скончыла пачатковую школу ў сваёй вёсцы. Далей не пайшла вучыцца. Да мяне прыходзіў Вася з маёй вёскі, які мае 19 год. Хутка пойдзе ў армію. Мы з ім хадзілі 2 гады. Але не ведаю, што здарылася. Цяпер Вася не хоча са мною дружыць, пачынае ўнікаць мяне. А мы ж так, здаецца, моцна кахалі адзін другога. Я проста не разумею, як ён мог мяне пакінуць. Ці ж я яго не варта? Ён жа ж таксама працуе на гаспадарцы, а ў дадатак не ўмее чытаць і пісаць.

Не ведаю, што рабіць. Парай мне «Сэрцайка», ці мне да яго пасля ўсяго гэтага гаварыць, калі ён адазвецца дзесьці ў кампаніі, ці не. Як думаеш?

Вера
з вёскі Р.
Бельскага павета

Дарагая **Вера!**

Пытаеш, што сталася, што Вася не хоча з табою хадзіць, а вы ж так моцна кахаліся? Бачыш, вы яшчэ абое вельмі маладыя, і гэта было не сапраўднае каханне, а проста штосьці заімпанавала зам узаемна ў аднаго і другога, вы сабе спадабаліся, а вам здалося, што ўжо і закахаліся. Спачуваю, што табе цяпер цяжка і непрыемна, але пабачыш, гэта хутка пройдзе. Мусіш паверыць у гэта, што Вася цябе цяпер не кахае і таму ўнікае. Ты яшчэ вельмі маладая, і сапраўднае каханне яшчэ прыдзе і да цябе, на яго трэба пачакаць. Пытаеш, ці гаварыць да Васі, калі ён да цябе адазвецца? Напэўна трэба гаварыць і то абязкова. Ты ж мусіш паказаць па сабе, што нічога ў цябе не сталася дрэннага. Мусіш паказаць перад Васем, што абсалютна табе на гэтым не залежыць, таксама і перад сваімі сяброўкамі і сябрамі, якія ж напэўна ведаюць, што вы з сабою сябравалі. Калі прыстасуешся да маёй парады, напэўна любоў да Васі хутка ў цябе пройдзе.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 11. VІ. — 16.VІ.1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Mord w Berlinie" (NRD), 11—12. „Ulica Andrzeja Krutikowa" (radz.), 13—14. „Spotkanie w „Bajce" (polski), 15—16.

Клешчэлі
„Z iskry rozgorzeje płomień" (radz.), 11—13. „Ogniomistrz Kaleń" (polski), 14—16.

Навасады
„Pierwszy lot w Kosmos" (radziecki), 15—16.

Нараў
„Alibi nie wystarczy" (czeski), 12—16.

Нараўка
„Jadą goście, jadą" (polski), 12—16.

Чаромуха
„Mały marzyciel" (radz.), 11—13. „Głos z tamtego świata" (polski), 14—16.

Чыжы
„Futrzany gang" (angl.), 12—16.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Бельск
„Dom bez okien" (polski), 12—16.

Бранск
„Pan marszałek i ja" (NRD), 11—12. „Czerwone berety" (polski), 14—16.

Грудзіск
„Żebro Adama" (USA), 12—16.

Орля
„Rodzina Milcarków" (polski), 12—16.

Райск
„Komedianty" (polski), 12—16.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гаралок
„Piąty wydział" (czeski) 11—13. „Dom na rozstajach" (radz.), 14—16.

Міхалова
„Torreador" (meksykański), 11—12.

Супрасль
„Syn skazańca" (angl.), 11—12. „Jutro przestaniesz umierać" (radz.), 14—16.

Чорна Беластоцкая
„Pierwszy wyścig" (czeski), 11—12. „Orkiestra wojskowa" (węgierski), 14—16.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Ruda Julka" (franc.), 11—13. „Spotkanie w „Bajce" (polski), 14—16.

Мілейчыцы
„Dwie strony medalu" (angl.), 11—13 „Głos z tamtego świata" (polski), 14—16.

Нурэц
„Śladami Ikara" (radz.) 11—13. „Dom na rozstajach" (radz.), 14—16.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Globke — biurokrata śmierci" (NRD), 11—13. „Bariera ognia" (radz.), 14—16.

Сухаволя
„SOS na Pacyfiku" (angl.), 11—13. „Spóźnieni przechodnie" (polski), 14—16.

Шудзялава
„Z soboty na niedzielę" (angl.), 12—16.

Янаў
„Człowiek, który stchórzył" (radz.), 11—12. „Czas rozłąki" (radz.), 14—16.

Сідра.
„Mandacik proszę" (włoski), 11—13. „O dwóch takich, co ukradli księżyc" (polski), 14—16.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Noc poślubna" (polski), 15—16.

Новы Двор
„Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 15—16.

Ніва

Adres redakcji: Białystok. ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5458 Bltk A 3

Без слоў.

ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

Добры трактарыст на трактары не хістаецца.

*

Ганаровая дзяўчына не возьме п'яніцу пад ручку і на шпацыр з ім не пойдзе.

*

Адвакат адваката ў суд не падае, бо не мае добрых сведкаў.

*

Вучыў Вінцук сваю Натальку свядомага мацярынства, пакуль трэцяе дзіцё нарадзілася.

*

Суседская гутарка: каб на маім панадворку тваёй нагі не было!

Памятае

Гэта проста невера годна! — разхлалалася жонка на свайго мужа — футбольнага балельшчыка. — Ты памятаеш вынікі ўсіх матчаў і імёны ўсіх футбалістаў, але я ўпэўнена, што ты не памятаеш даты нашага вяселля.

— Што ты, памятаю! Мы пажаніліся тады, калі «Алімпія» перамагла «Вікторыю» з лікам 3:0!..

КУР'ЕЗЫ

Крах дома Раманавых

Нядаўна ў Галівудзе закрыўся самы шыкарны рэстаран «Дом Раманавых». Уласнік рэстарана Майк Раманаў, адзін з прадстаўнікоў рускай царскай дынастыі, заявіў карэспандэнтам, што такі рэстаран больш не апраўдвае сябе ў Галівудзе.

«Ліберасьён»

Яўка забяспечана

Каб забяспечыць яўку на пасяджэнні членаў гарадской управы ў Лейдэрсбаху (акруга Обернбург, ФРГ), бюргермайстар загадаў у дні пасяджэнняў выдаваць дэпутатам у ратушы бясплатна піва.

«Морген»

ХУТКА АДГАДАЎ

— Куме, адгадай, колькі парасят прывяла мая мацёра, дык трынаццатае будзе тваё.

— Трынаццаць, — не доўга думаючы, адказаў кум.

— Ну і разумны ж ты, бач, як хутка адгадаў... — здзіўлена ўскрыкнуў кум.

КАШТОЎНАЯ ЗНАХОДКА

Ішоў дарогай селянін, знайшоў падкову, уцешыўся і сказаў:

— Каб так яшчэ тры падковы знайсці ды аднаго каня, вось было б шчасце!..

УВАЖЛІВЫ МУЖ

Жонка добра прабрала свайго мужа і вырашыла, што ён зразумеў сваю віну. Тады яна і кажа:

— Прабач мне, родненькі, што я так цябе лаяла...

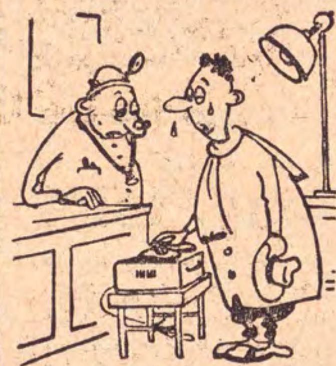
— Мяне? — адазваўся муж. — А я і не чуў...

— Не чуў!?

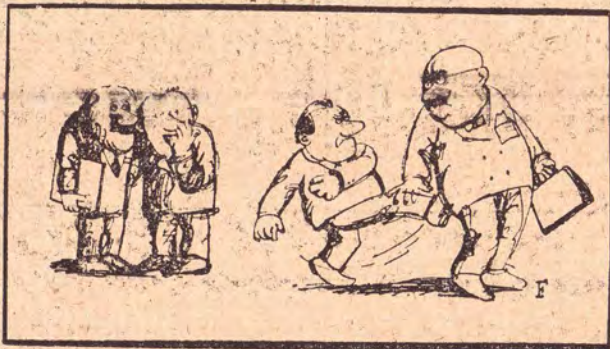
— Прабач, чуў, чуў...

— А што ты чуў?

— А тое, што спачатку не пачуў...

— А цяпер, доктар, паслухайце як я кашляю дома.

— Ого, Кавальскі ўжо прапюхаў, што дырэктар не любіць падхалімаў.

НЕ ПАЗЫЧАЕ

У аўтобусе ехала засморканая дзяўчынка. Побач сядзела дама. Яна паглядзела з агідай на дзяўчынку і пытае:

— Малая, маеш ты насавую хустачку?

— Маю, але не пазычаю, — адказала тая.

Прыслала **Ірэна Цэкала**

ЗАЕЧАЯ ШКУРКА

Бывае, чалавеку не шанцуе, а потым як пашан-цуе, дык чалавек ад нечаканай уцехі не ведае, што рабіць.

Падобная ўдача наведала майго прыяцеля. Удалося яму купіць мазгавую костачку. Была гэтая костка зусім лысая, без мяса, але мозг у сярэдзіне быў.

Чакай, дзядзька, скажуць некаторыя чытачы, утыкаеш нам косць, а збіраўся расказваць аб заечай шкуры.

Праўда. Не пярэчу і расказваю ўсё па чарзе. Шлях да шкуркі менавіта ішоў праз гэтую цыліндрычную косць.

Акрылены ўдачай, ідзе прыяцель уздоўж вуліцы і натыкаецца на зайца. Гэты заяц вісеў уніз галавой у вітрыне, велізарны, бы баранчык. Вочы ў зайца былі выпучаны са здзіўлення. Зрэшты, у кожнага, калі яго падвесіць за ногі, вочы вылезуць на лоб.

У майго прыяцеля пашырыліся вочы ад захаплення: вельмі пародзісты быў заяц. І тут прыяцелю ўсміхнулася шчасце, па даступнай цане стаў ён уладальнікам гэтага зайца.

Цягне прыяцель за заднія ногі і шчасцю свайму не верыць. Сумняваецца нават, ці не зашмат для аднаго чалавека і мазгавой косці і зайца

Прыйшоўшы дамоў, падвесіў прыяцель зайца да яблыні і акуратненька, бы панчошку, зняў шкурку. Затым па ўсіх правілах кулінарнага ўмельства падрыхтаваў заечы паштэт. Хацеў было прапусціць цераз мясарубку шкурку і дадаць да паштэта, каб больш было, але суседзі адраілі. Апасаліся засору страўніка заечай шэрсцю.

Потым сабраліся госці. Гарэлку пілі. Паштэт хвалілі. Раілі зрабіць каўнер з заечай шкуркі.

Палітончык у прыяцеля быў на шчупачыным футры, таму сябра цешыўся каўнерыку, з якім можна пафасоніць.

На другі дзень пайшоў прыяцель у шкуркааператыў і папрасіў вырабіць шкурку.

— З прыемнасцю, — гавораць у кааператыве, — мы вырабім нават мядзвежу шкуру, толькі даведачку прадстаўце.

— Сцвярджэнне, што гэта заечая шкурка, а не вярблюжа? — дагадваецца прыяцель.

— Ды не! Патрабуецца пасведчанне, што вы з'яўляецеся членам паляўнічага гуртка. Прыймаем выраб шкурак ад паляўнічых, — тлумачаць у кааператыве.

Засмуціла прыяцеля, што толькі паляўнічыя могуць насіць футраныя каўнерыкі і вырашыў ён прадаць шкурку.

У скупачным пункце шкурку пакруцілі, памацалі, панюхалі і кажуць:

— Дзве дзесяткі атрымаеце. Прадстаўце дазвол на паляванне.

— Я паляўнічы да заечых паштэтаў, — адказвае прыяцель.

— Тады бывайце, грамадзянін браканьер, мы купляем шкуркі выключна ад паляўнічых.

Пабег прыяцель у магазін, у якім купіў зайца, там гавораць:

— Вам рахунак? Прынясіце зайца, мы не памятаем, які ён.

— Я гэтага зайца ўжо з'еў, — прызнаўся прыяцель. — На дварэ мароз, я мерзну без каўнерыка, мне б рахунак на шкурку.

— Янка, пазвані ў хуткую дапамогу, — просіць прадаўшчык свайго памочніка. — Скажы: тут пакупнік просіць рахунак на каўнер, які з'еў.

Калі трубка тэлефона была паднята, прыяцель чым хутчэй уцёк (не меў даведкі, што ён не вар'ят).

Людзі добрыя, хто з футранымі каўнерамі, той можа пасмяяцца з гэтай гісторыі, а што за шчасцем няшчасце ходзіць, гэта ведаюць чытачы.

Дзядзька Лявон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Грышкі Карпюка** з Чыжыкаў, Гайнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню

Вечерком на реке

Вечерком на реке
Всякое бывает.
На ветру в холодке
Сердце замирает.
Не пойму, почему,
Что это такое?
Сердцу нет моему
На реке покоя.

Ой, ты, Волга-река —
Голубое диво,
До чего ж широка,
До чего красива.
Над волной голубой
Синяя прохлада.
Мне с тобой, дорогой,
Повидаться надо.

Я тоскую, любя,
На сердце обида.
А увижу тебя —
Не подам и вида.
Проходи стороной,
Не скажу ни слова,
А уйдешь, дорогой,
Затоскую снова.

ХТО АЎТАР

— Хто аўтар паэмы «Тарас на Парнасе»?

— Дык яна ж ананімная.

— Я без цябе ведаю, што ананімная, але ж хто аўтар?

Вожык

ЯСНА

Ала: — І так, Юра, у сем гадзін на тым жа месцы. І калі адзін з нас крыху спозніцца...

Юра: — Дык я пачакаю.

КАРЦІНА І ЛЮСТРА

Карціне
гаварыла люстра:
— Мусіць,
прывабнае і я,
Бо на мяне ж
таксама
людзі
Глядзяць штодня!..

С. ХАДАРОНАК

ГУМАРЭСКІ

АЗАДАЧЫЎ
(СКАРОЧАНАЯ СТЭНАГРАМА ПРАМОВЫ)

Мы склікалі вас, каб азадачыць у сувязі з новымі задачамі і новымі пытаннямі, — пачаў сваю прамову новы кіраўнік нейкай не новай установы. — Гэта вельмі важныя задачы, таварышы. У апошні час гэтыя пытанні дрэнна выглядалі. Мы не дацэньвалі, а часам фармальна вырашалі такія пытанні. Цяпер пытанні паўсталі з усёй вастрынёй. Новыя задачы патрабуюць неадкладнага вырашэння ўсіх пытанняў, звязаных з гэтымі задачамі. Мы не можам і не павінны ігнараваць іх. Ваша задача: пасля прыезду на месцы азадачыць актывістаў, растлумачыць ім, што з гэтымі пытаннямі нельга марудзіць. Гэта галоўная ваша задача.

Актывісты, у сваю чаргу, павінны азадачыць насельніцтва, мабілізаваць яго на вырашэнне задач, якія стаяць на сучасным этапе. У іх рабоце ўзнікнуць пытанні, на якія трэба даць вычарпальныя адказы. Хто павінен адказваць? Гэта таксама важнае пытанне. Мы павінны адказваць грунтоўна, канкрэтна. Якім чынам? Правесці нарады, семінары, выступіць з дакладамі. Удзельнікі нарад і семінараў павінны правесці нарады актывістаў. Толькі ўсебакова прапрацаваўшы гэтыя пытанні, можна спадзявацца, што насельніцтва будзе азадачана. А гэта галоўнае, таварышы, у рашэнні задач і ўсіх пытанняў, якія стаяць перад намі.

І. І-А

— Не, не буду данашваць татавага купальнага касцюма!

